

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ BESLENME
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ VE
SAĞLIKLI BESLENME İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Zeynep Gülşah TAMEL

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

**Doç. Dr. Murat PEKTAŞ
Doç. Dr. Bahattin AYDINLI
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YAKIŞAN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

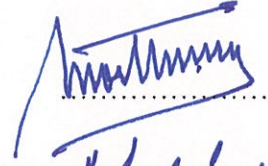
KASTAMONU – 2018

TEZ ONAYI

Zeynep Gülşah TAMEL tarafından hazırlanan "Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi ve Sağlıklı Beslenme ile İlgili Görüşleri" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Doç. Dr. Murat PEKTAŞ
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Bahattin AYDINLI
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

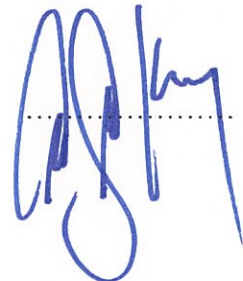
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YAKIŞAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

26/06/2018

Enstitü Müdürü V.

Doç. Dr. Mehmet Altan KURNAZ

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Zeynep Gülşah TAMEL

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN GIDA VE BESLENME OKURYAZARLIKLARININ İNCELENMESİ

Zeynep Gülşah TAMEL
Kastamonu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Murat PEKTAŞ

Bu araştırmanın birbiriyle bağıntılı iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. İkinci amacı da araştırmaya katılan öğretmenlerin sağlıklı beslenmeye ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışma, karma yöntem desenlerinden eş zamanlı karma desen biçiminde yapılandırılmıştır. Bu desenin nitel boyutu için açık uçlu sorulardan oluşan anket, nicel boyutunda ise tarama modelinde sıklıkla kullanılan anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın öğretmen aday kısmının evrenini 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 3308 öğretmen adayını oluşturmaktadır. Örneklemi %95 güven düzeyi ve evrenin büyüklüğüne göre 894 öğretmen adayını oluşturmuştur. Öğretmen kısmını ise 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kastamonu ilinin Merkez ilçesinde görev yapan 1225 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemi % 95 güven düzeyi ve evrenin büyüklüğüne göre 125 öğretmen araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Araştırmanın nitel verileri için ise örneklemden oluşan 45 öğretmen çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlıkları cinsiyet, vücut kitle endeksi ve annenin eğitim durumuna göre değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Öğretmenlerin beslenme okuryazarlıkları sadece ebeveynlerinin eğitim durumuna göre değişmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin sağlıklı beslenme ile ilgili görüşleri ağırlıklı olarak dengeli ve düzenli beslenme kavramları üzerine yoğunlaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, beslenme okuryazarlığı, sağlıklı beslenme, öğretmen adayları, öğretmen görüşleri.

2018, 71 sayfa
Bilim Kodu: 101

ABSTRACT

MSc. Thesis

DETERMINATION OF NUTRITION LITERACY LEVELS OF TEACHERS AND TEACHER CANDIDATES AND TEACHERS' VIEWS ON HEALTHY NUTRITION

Zeynep Gülşah TAMEL
Kastamonu University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Mathematics and Science Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Murat PEKTAŞ

There are two interrelated objectives of this research. The first aim is to determine nutrition literacy levels of the teacher candidates who are studying at the Faculty of Education of Kastamonu University and the teachers who work in the schools affiliated to the Ministry of National Education. The second aim is to reveal the opinions of teachers participating in the research on healthy nutrition. For these purposes, the study is structured in the form of synchronous mixed patterns from mixed method patterns. The qualitative dimension of this design is a questionnaire consisting of open-ended questions and the quantitative dimension is a questionnaire technique frequently used in the screening model. A total of 3308 teacher candidates studying at Kastamonu University Faculty of Education during 2017-2018 academic year constituted the universe of the research student's candidate section, while 894 teacher candidates constituted the sample with a 95% confidence level and the size of the universe. The teacher part is composed of 1225 teachers working in the central district of Kastamonu province in 2017-2018 academic year and the sample of 125 teachers according to the level of 95% confidence level and the size of the universe. For the qualitative data of the study, 45 teachers are chosen.

As a result of the research, it was determined that the nutrition literacy of teacher candidates varied according to gender, body mass index and education level of mother. Teachers' nutritional literacy varies only with the educational status of their parents. Teachers' views on healthy nutrition, on the other hand, are mainly focused on balanced and regular nutrition concepts.

Key Words: Nutrition, nutrition literacy, healthy nutrition, teacher candidates, teacher opinions.

2018, 71 pages

Science Code: 101

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca bana her daim yardımcı olan, rehberlik eden, ilgi duyduğum alanda çalışmama destek olan, samimi ve ulaşılabilir danışmanım, değerli hocam Sayın Doç. Dr. Murat PEKTAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca akademik anlamda gelişmeye katkı sağlayan, eğitim fakültesinde ders almış olduğum tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca beni koruyup kollayan, maddi manevi destekleriyle bu günlere gelmeme olanak sağlayan, daima arkamda olduklarını bildiğim anne, babam ve kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

Beni bu yolda cesaretlendiren ve her aşamasında yanımda olan, beni her zaman motive eden sevgili eşim Burak TAMEL'e ve zamanından çaldığım sevgili kızım Ada Eylül TAMEL'e tüm kalbimle teşekkür ederim.

Zeynep Gülşah TAMEL
Kastamonu, Haziran, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
RESİMLER DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırma Problemi	4
1.3.1. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
2. İLGİLİ ALAN YAZIN	7
2.1. Beslenme ile ilgili Kavramlar	7
2.2. Beslenme ve Sağlık İlişkisi	8
2.3. Türkiye’de Beslenme Durumu	10
2.4. Beslenme okuryazarlığı	12
2.5. Beslenme ve Beslenme Okuryazarlığı ile ilgili Çalışmalar	14
3. YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2. Evren ve Örneklem	18
3.3. Verilerin Toplanması	19
3.3.1. Beslenme Görüş Anketi	19
3.3.2. Adölesanların Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği	19
3.4. Verilerin Analizi	21
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	21
4. BULGULAR	23
4.1. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Değişimi	23
4.2. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Değişimi	25
4.3. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Anne ve Babasının Eğitim Durumuna Göre Değişimi	28
4.4. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Değişimi	34
4.5. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Değişimi	36
4.6. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Değişimi	39
4.7. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Anne ve Babasının Eğitim Durumuna Göre Değişimi	40

4.8. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Değişimi	48
4.9. Öğretmenlerin Sağlıklı Beslenme ile ilgili Görüşlerinin Belirlenmesi	49
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	57
6. ÖNERİLER.....	60
KAYNAKLAR	61
EKLER.....	66
ÖZGEÇMİŞ	71

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Öğretmen Adaylarının Ölçek ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Tanılayıcı İstatistikleri.....	23
Tablo 4.2. Ölçek ve Alt Boyutlarının Normalliğinin İncelenmesi.....	24
Tablo 4.3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri.....	24
Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	25
Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri	25
Tablo 4.6. Öğretmen Adaylarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	26
Tablo 4.7. Öğretmen Adaylarının Toplam Ölçek Puanlarının Vücut Kitle Endeksi Alt Gruplarına Göre İncelenmesi.....	27
Tablo 4.8. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Vücut Kitle Endeksi Alt Gruplarına Göre İncelenmesi.....	28
Tablo 4.9. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri.....	28
Tablo 4.10. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri ...	29
Tablo 4.11. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	29
Tablo 4.12. Öğretmen Adaylarının Toplam Ölçek Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	30
Tablo 4.13. Öğretmen Adaylarının İşlevsel Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	31
Tablo 4.14. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	32
Tablo 4.15. Öğretmen Adaylarının Kritik Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	32
Tablo 4.16. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	33
Tablo 4.17. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi.....	34
Tablo 4.18. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri ...	35
Tablo 4.19. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	35
Tablo 4.20. Öğretmen Adaylarının İşlevsel Okuryazarlık Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumu Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	36
Tablo 4.21. Öğretmenlerin Ölçek ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Tanılayıcı İstatistikleri.....	37
Tablo 4.22. Ölçek ve Alt Boyutlarının Normalliğinin İncelenmesi.....	37
Tablo 4.23. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri	38

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi.....	38
Tablo 4.25. Öğretmenlerin Vücut Kitle Endekslerine Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri	39
Tablo 4.26. Öğretmenlerin Vücut Kitle Endekslerine Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	40
Tablo 4.27. Öğretmenlerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri.....	41
Tablo 4.28. Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri.....	41
Tablo 4.29. Öğretmenlerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	42
Tablo 4.30. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Varyans Eşitliğinin Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	43
Tablo 4.31. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	43
Tablo 4.32. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Varyans Eşitliğinin Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi.....	44
Tablo 4.33. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	44
Tablo 4.34. Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	45
Tablo 4.35. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Varyans Eşitliğinin Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi.....	46
Tablo 4.36. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	46
Tablo 4.37. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Varyans Eşitliğinin Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	47
Tablo 4.38. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi	47
Tablo 4.39. Öğretmenlerin Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri.....	48
Tablo 4.40. Öğretmenlerin Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi	49
Tablo 4.41. Öğretmenlerin Görüş Formunun Birinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	50
Tablo 4.42. Öğretmenlerin Görüş Formunun İkinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	52
Tablo 4.43. Öğretmenlerin Görüş Formunun Üçüncü Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	53
Tablo 4.44. Öğretmenlerin Görüş Formunun Dördüncü Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	54
Tablo 4.45. Öğretmenlerin Görüş Formunun Beşinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	55
Tablo 4.46. Öğretmenlerin Görüş Formunun Altıncı Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi.....	56

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 4.1. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 1	50
Resim 4.2. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 2	51
Resim 4.3. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 3	51
Resim 4.4. İkinci soruya verilen örnek yanıt - 1	52
Resim 4.5. İkinci soruya verilen örnek yanıt - 2	53
Resim 4.6. Üçüncü soruya verilen örnek yanıt - 1	54
Resim 4.7. Üçüncü soruya verilen örnek yanıt - 2	54
Resim 4.8. Dördüncü soruya verilen örnek yanıt - 1	55
Resim 4.9. Altıncı soruya verilen örnek yanıt - 1	56

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Beslenme sözcüğü (İngilizce karşılığı “nutrition”) Türk Dil Kurumu (URL1, 2018) tarafından “vücut için gerekli besin maddelerini alma” olarak tanımlanmaktadır. Beslenme kavramının alan yazında yapılan tanımlara bakılırsa, insanlar için hayati önem olan işlevleri gerçekleştirmek için gerekli olan besinleri yaşadığı çevreden alma, vücut içerisinde sindirme ve kullanma etkinliğidir (Çömlekçioğlu, 2017). Benzer bir başka tanıma göre de beslenme her canlının, canlılığını sürdürebilmesi için gerekli besin maddelerini alma olgusudur (Ocak, Duban ve Yağıcı, 2016). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı’nın (Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2011) yaptığı tanımda ise beslenme insanın büyümesi, gelişmesi, sağlıklı ve üretken olarak uzun süre yaşaması ve yaşam kalitesini artırması için gerekli olan besinleri vücuduna alıp kullanması olarak ifade edilmektedir.

Beslenme kavramının yanı sıra diğer önemli bir kavram da yeterli ve dengeli beslenme kavramıdır. Yeterli ve dengeli beslenme kavramı alan yazında “beslenme okuryazarlığı” olarak ifade edilmektedir (İngilizce karşılığı “nutrition literacy”). Buna göre beslenme okuryazarlığı, insanların temel beslenme bilgilerini alma, işleme ve anlama kapasitelerinin derecesi olarak tanımlanabilir (Zoellner, Connell, Bounds, Crook ve Yadrick, 2009). Beslenme okuryazarlığı kavramı esasen “sağlık okuryazarlığı” (İng. “health literacy”) kavramından türetilmiştir; çünkü sağlık okuryazarlığı bireylerin uygun sağlık kararlarını vermek için gerekli temel sağlık bilgilerini ve hizmetlerini alma, işleme ve anlama kapasitelerine sahip olma derecesi olarak tanımlanmaktadır (ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı, 2004). Bu terim, bir kişinin pozitif sağlık seçimlerini yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu tüm becerileri kapsamakta ve açıkça sadece okuryazarlıktan daha fazlasını içermektedir.

Beslenme okuryazarlığı konusunda alan yazında yapılan çalışmalarda, beslenme hakkında temel düzeyde bilgi sahibi olma, gıdalara konulan etiketlerin anlaşılması, konu hakkında güvenilebilecek bilgilere ulaşma yeterlikleri ile beslenme okuryazarlığı arasında ilişkiler ortaya konulmuştur (Carbone ve Zoellner, 2012; Gibbs ve Chapman-

Novakofski, 2012). Türkiye genelinde ise bireylerin beslenme ile ilgili temel olabilecek bilgilere sahip olduğu, buna karşın besinlerin değeri, sağlığa uygunluğu, dengeli beslenmenin nasıl olması gerektiği ve gıda etiketleri konularında eksik ya da doğru olmayan bilgilere sahip olduğu görülmektedir (Pekcan, 1998; Besler, Büyüktuncer ve Uyar, 2012). Bununla birlikte alan yazındaki araştırmalarda beslenme konusunda bilgi düzeyi üst seviyede olan kişilerin bile sahip oldukları bilgileri kullanmada zorluk yaşadıkları saptanmıştır (Uçar, Özdoğan ve Özfer-Özçelik, 2012; Buttriss, 1997).

Beslenme ve sağlık konusunda dünyanın her ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de birçok farklı iletişim aracı farklı birçok bilgi vermektedir (Aktaş ve Cebirbay, 2003; Şavran, 2010). Aktaş ve Cebirbay’ın (2003) yapmış olduğu çalışmada Türkiye’de yaşayan kişilerin sırasıyla en çok televizyon, gazete ve dergiler, radyo ve internet aracılığıyla beslenme konusunda bilgilere erişmeyi tercih ettikleri bulunmuştur. Bu çalışmada ayrıca katılımcıların yaklaşık %58’inin beslenme konusunda edindikleri bilgileri uygulamaya koydukları, %64’ünün bu bilgileri tam anlamıyla anlayabildikleri ve %63’ünün bu bilgileri bilimsel olarak nitelendirdikleri ifade edilmiştir (Aktaş ve Cebirbay, 2003). Şavran’ın (2010) yapmış olduğu çalışmada ise farklı iletişim araçlarından elde edilen bilgilerin tamamen doğru olduğunu düşünen kişilerin %11 oranında ve büyük kısmının doğru olduğunu düşünen kişilerin ise %36 oranının olduğu saptanmıştır. Alan yazında eğer bireyin beslenme okuryazarlık düzeyi artarsa herhangi bir yerden öğrendiği bilgiler arasından bilimsel sayılabilecek bilgileri seçmesinin daha kolay olduğu ifade edilmektedir (Carbone ve Zoellner, 2012).

Beslenme uygulamaları sağlığın korunması, sürdürülmesi, büyüme ve gelişme, birçok hastalığın tedavisi ve dolayısıyla yaşam kalitesi ile yakından ilgilidir. Günümüzde kalp-damar hastalıkları, obezite, hipertansiyon, diyabet, alerjik hastalıklar, osteoporoz, anemi ve tabii ki pek çok kanser türü gibi çoğu sağlık problemlerinin kökeninde beslenme alışkanlıklarının önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir (Allen ve Gillespie, 2001). Hastalıkların oluşturduğu bozulmaların sonucunda, kişinin hijyen, bireysel bakım, çalışma ve dinlenme, aile ve sosyal yaşamın bir çok boyutunda kısıtlılıklar yaşanmakta, dolayısıyla yaşam kalitesi bozulmaktadır (Gökengin, 2007; Mollaoğlu, 2007). Yapılan bir çalışmada bireylerin beslenme alışkanlıklarının ve

antropometrik ölçümlerinin yaşam kalitesini özellikle fiziksel, ruhsal ve sosyal alanda etkilediği belirtilmiştir (Günsoy, 2013).

Sağlıklı beslenme alışkanlığının benimsenmesi, hayat kalitesini etkileyen beslenme problemlerinin indirgenmesi, diyet kökenli kronik hastalıkların engellenmesi için toplumun beslenme okuryazarlığı düzeyinin belirlenmesi ve beslenme ile ilgili ulusal düzeyde proje ve programlar oluşturularak beslenme okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir (Diamond, 2007; Dünya Sağlık Örgütü, 2003, 2004). Böylece beslenme okuryazarlığı artırılmış, beslenme ile ilgili yeterli bilgiye sahip insanların sağlıklı gıda seçimi yapmaları ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazanmaları teşvik edilmiş olacaktır. Beslenme bilimi ve okuryazarlık modelinin bütünleştirilmesi ile toplumda beslenme okuryazarlığı vizyonunun oluşturulması ve insanların kendi beslenme davranışları üzerindeki kontrollerini artırmaları, daha sağlıklı ve kaliteli yaşamaları desteklenebilir (Cimbaro, 2008).

Beslenme alışkanlıklarındaki farklılıkların bilincinde olmak ve bunların sağlık, sosyo-demografik ve ekonomik faktörler ile olan ilişkilerini tespit etmek, beslenme alışkanlıklarının sebeplerini ve sonuçlarını anlamaya önemli ölçüde yardımcı olmaktadır (Yılmaz ve Özkan, 2007). Bu durumun da, bireylerin beslenme kalitelerinin artırılması ve kimi değişimlerin meydana gelmesinde yardımcı olacağı düşünülmektedir (Önder, Kurdoğlu, Oğuz, Özben, Atilla ve Oral, 2000).

Bireylerin beslenme bilgisi eksikliği ve yanlış beslenmeleri özellikle çocukluk çağlarında gelişim düzeylerini olumsuz etkilemektedir (Sabbag ve Sürücüoğlu, 2011). Sağlıklı yaşamın sürdürülebilmesi ve hastalıkların daha kolay iyileştirilebilmesi, bireylerin dolayısıyla toplumun beslenme konusunda bilinçlendirilmesine bağlıdır (Sabbag, 2003). Bu yüzden, beslenme konusunda farklılık yaratan, bireyleri dolayısıyla toplumu eğiten ve yönlendiren kişilerin yeterli düzeyde beslenme bilgisine sahip olması gerekmektedir (Sabbag, 2003). Her birey de öğrenim süresince aldığı beslenme ile ilgili bilgiler ile sağlığının muhafaza edilmesi, gelişme ve büyüme arasındaki ilişkileri, her gün ihtiyaç duyduğu besin miktarlarını ve dengeli beslenmeyi öğrenir. Bu nedenle eğitimde görev yapan ya da yapacak olanların mevcut beslenme alışkanlıklarının belirlenmesi önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın birbiriyle bağıntılı iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. İkinci amacı da araştırmaya katılan öğretmenlerin sağlıklı beslenmeye ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasıdır.

1.3. Araştırma Problemi

Bu araştırmanın temel problemi şu şekilde oluşturulmuştur: “Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ve görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri çeşitli değişkenlere göre değişim göstermekte midir ve öğretmenlerin sağlıklı beslenme ile ilgili görüşleri nelerdir?”

1.3.1. Alt Problemler

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre değişim göstermekte midir?
2. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri vücut kitle endekslerine göre değişim göstermekte midir?
3. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri anne ve babasının eğitim durumuna göre değişim göstermekte midir?
4. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri ailesinin ekonomik durumuna göre değişim göstermekte midir?
5. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre değişim göstermekte midir?

6. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri vücut kitle endekslerine göre değişim göstermekte midir?
7. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri anne ve babasının eğitim durumuna göre değişim göstermekte midir?
8. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri ailesinin ekonomik durumuna göre değişim göstermekte midir?
9. Öğretmenlerin sağlıklı beslenme ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğrencilerde beslenme yaşadığı çevre, ailesinin eğitim düzeyi ve geliri ile ilgili olduğu kadar aldığı eğitim ile de önemli ölçüde ilgilidir. Öğrenciye verilen eğitimde kuşkusuz ailenin önemi olduğu kadar öğrenim gördüğü okullardaki öğretmenlerinin rolü tartışılmaz. Bu sebeple çocuklara beslenme ile ilgili eğitim verebilecek olan öğretmenlerinin de beslenme konusunda sahip olduğu bilgilerin doğru ve güvenilir olması gereklidir. Ayrıca bu bilgileri öğrencilere doğru aktarması ve onlara yaşayarak uygulaması önem arz etmektedir.

Hemen hemen her ülkede öğrencinin öğretmenleri ile beraber geçirdiği zaman ailesiyle beraber geçirdiği zamandan fazla olabilmektedir. Öğrenciler bu nedenle genellikle öğretmenlerini rol model olarak görebilmekte ve onların davranışlarını takip edip taklit edebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ve gelecekte öğretmen olması beklenen eğitim fakültesi öğrencilerinin beslenme okuryazarlıkları önemlidir. Beslenme okuryazarlık düzeyi daha yüksek olan öğretmenler, öğrencilerin yeterli ya da dengeli beslenmemesine bağlı ortaya çıkabilecek sorunlarını daha kolay belirleyebilirler.

Eğitim her alan da olduğu gibi beslenme konusunda, özellikle yeterli ve dengeli beslenme konusunda oldukça önemlidir. Doğru beslenmenin sağlanabilmesi için eğitimin içerisinde yer alan her bireyin beslenme okuryazarlık düzeyi arttırılmalıdır. Beslenme ile ilgili bilgilerin öğrencilere doğru biçimde aktarılmasında önemli rolü

olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlıklarını belirlemek ve öğretmenlerin sağlıklı beslenmeye ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla bu çalışma yürütülmüştür.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlarda bulunulmuştur:

1. Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların, beslenme ölçeğine ve görüş formuna samimi cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma aşağıda yer alan maddelerle sınırlanmıştır:

1. Beslenme ölçeğine yanıt veren 894 öğretmen adayı ve 125 öğretmen ile sınırlanmıştır.
2. Yapılandırılmış görüş formu Kastamonu ilinde görev yapmakta olan 45 öğretmenle sınırlı kalmıştır.

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde, beslenme ve beslenme okuryazarlığı kavramları tanıtılmış ve konu ile ilgili yapılan araştırmalar derlenmiştir.

2.1. Beslenme ile ilgili Kavramlar

Besin: Bitkisel ve hayvansal dokuların yenilebilen kısımlarına besin denir. Besinler beslenmemize aracı olan maddelerdir. Belirli bir formülleri yoktur (Baysal, 2002).

Besin Ögesi: Belirli kimyasal formülü ve vücutta belirli bir biyokimyasal fonksiyonu olan, besinlerin bileşiminde bulunan maddelere denir (Baysal, 2002). İnsanların gereksinimi olan besin öğeleri 6 grupta toplanır. Bu besin öğeleri; karbonhidratlar, proteinler, yağlar, vitaminler, mineraller ve sudur. Besin öğelerinin her birinin yaşa, cinsiyete ve fiziksel aktivite durumuna göre gerekli miktarlarda alınması gerekmektedir (Baysal, 2002).

Besin Grupları: Yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanması için, besinler besleyici değerleri yönünden 4 grup altında toplanmaktadır (Baysal, 2002). Bir grup içinde yer alan besinler, birbirinin yerine tüketilebilmektedir:

1. Grup1 : Et, yumurta ve kurubaklagiller,
2. Grup2 : Süt ve süt ürünleri,
3. Grup3 : Taze sebze ve meyveler,
4. Grup4 : Ekmek ve tahıl ürünleri

Yeterli ve dengeli beslenebilmek için dört besin grubunun her birinden, her öğünde önerilen miktarlarda tüketilmelidir

Beslenme: Sağlığı korumak, geliştirmek ve yaşam kalitesini yükseltmek için vücudun gereksinimi olan besin öğelerinin yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda alınarak bilinçli yapılması gereken temel bir gereksinimdir (Baysal, 2002).

Yeterli ve Dengeli Beslenme: Vücutun büyümesi ve gelişmesi, dokuların yenilenmesi ve çalışması için gerekli olan enerji ve besin öğelerinin her birinin yeterli ve dengeli miktarlarda alınması ve vücutta uygun şekilde kullanılmasıdır (Baysal, 2002).

Yetersiz ve Dengesiz Beslenme: Vücutun büyümesi ve gelişmesi, dokuların yenilenmesi ve çalışması için gerekli olan enerji ve besin öğelerinin bireyin yaşına, cinsiyetine ve içinde bulunduğu fizyolojik duruma göre ihtiyaç duyulan miktarlardan eksik ya da fazla alınmasıdır (Baysal, 2002).

Beden Kitle İndeksi (BKİ): Vücut ağırlığının pratik bir değerlendirme yöntemidir. Beden kitle indeksinin hesaplanmasında kilogram cinsinden ölçülen vücut ağırlığı, boy uzunluğunun metre cinsinden karesine bölünür. BKİ aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır:

$$\text{Beden Kitle İndeksi (BKİ)} = \text{Vücut ağırlığı (kg)} / [\text{Boy uzunluğu (m)}]^2$$

2.2. Beslenme ve Sağlık İlişkisi

İnsan sağlığı; kalıtım, beslenme, çevre koşulları ve iklim gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Belki de bu faktörlerin başında beslenme gelmektedir. Bireyin, ailenin ve toplumun birinci amacı sağlıklı ve üretken olmaktır. Her açıdan sağlıklı bir toplum oluşmasının önkoşulu dengeli ve yeterli beslenmeye bağlıdır. Bugüne kadar birçok hayvan üzerinde yapılmış olan çalışmalar ile hayvanın diyetinde yapılan değiştirmelerin büyüme, gelişme, fizyolojik işlevlerin sürdürülmesi, sağlık ve yaşam süreleri üzerindeki etkileri deneysel olarak ortaya konulmuştur. Yetersiz ve dengesiz beslenmenin etkilediği grupların başında bebek ve çocuklar, gençler, doğurganlık çağındaki kadınlar, gebe ve emzikli anneler, yaşlılar ve işçiler gelmektedir. İnsanlar üzerinde yapılan araştırmalar yetersiz beslenen toplumlarda çocuk ölüm hızının yeterli beslenen toplumlardan on kat daha yüksek olduğunu, çocukların büyüme hızının daha yavaş olduğunu ve zeka gelişiminin de olumsuz yönde etkilendiğini göstermektedir (Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2008). Yetişkinlerde ise obezitenin zemin hazırladığı hastalıklar önemli halk sağlığı sorunlarıdır. Günümüzde kalp-damar hastalıkları, obezite, hipertansiyon, alerjik hastalıklar,

osteoporoz, diyabet ve pek çok kanser türü gibi sağlık sorunlarının kökeninde beslenme alışkanlıklarının etkili olduğu bilinmektedir (Allen ve Gillepsie, 2001).

Dünyada yaklaşık 16 milyon Yeti Yitimine Ayarlanmış Yaşam Yılı Kaybı (Disability-Adjusted Life Year; DALY) ve 1,7 milyon ölümün, düşük meyve ve sebze tüketiminden kaynaklanmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2003). Yeterli sebze ve meyve tüketimi; kalp-damar hastalıkları, kolorektal kanser ve mide kanseri riskini azaltır (Bazzano, Serdula ve Liu, 2003; Riboli ve Norat, 2003). Şeker ve yağ açısından zengin, işlenmiş gıdalar gibi yüksek enerjili gıdaların aşırı tüketiminin meyve ve sebzeler gibi düşük enerjili gıdalara oranla obeziteyi arttırdığına dair önemli veriler bulunmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2003). Tüketilen yemek tuzu miktarı da kan basıncı düzeyleri ve genel kardiyovasküler risklerin önemli bir belirteçidir (Dünya Sağlık Örgütü, 2010). Kardiyovasküler hastalığı önlemek için Dünya Sağlık Örgütü tarafından her gün kişi başına 5 gramdan az tuz alımı tavsiye edilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2010). Bugün dünya genelinde günlük 9-12 gram arasında olan yemek tuzu alımının tavsiye edilen 5 gram seviyesine indirilmesinin tansiyon ve kardiyovasküler hastalığın azalmasında büyük etkiye sahip olacağı belirtilmektedir (He ve Macgregor, 2009). Doymuş yağ ve trans yağın koroner kalp hastalığı riskini arttırdığı, bunların yerine tekli ve çoklu doymamış yağ kullanılmasının bu riski azalttığına dair çalışmalar vardır (Hu, Stampfer, Manson, Rimm, Colditz, Rosner, Hennekens ve Willett, 1997). Ayrıca tip 2 diyabet riskinin de doymuş yağ ve trans yağ tüketimi ile doğrudan ilişkili, sebze kaynaklı çoklu doymamış yağla ise ters orantılı olduğu belirtilmektedir (Meyer, Kushi, Jacobs ve Folsom, 2001; Salmeron, Hu, Manson, Stampfer, Colditz, Rimm ve Willett, 2001).

2008'de dünya da meydana gelen 57 milyon ölümden 36 milyonu yani yaklaşık üçte ikisi; kalp-damar hastalıkları, kanserler, diyabet ve kronik akciğer hastalıkları gibi Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar'dan (BOH) kaynaklanmıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2010). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2011 yılında yayınladığı BOH ile ilgili ülke profillerinde 2008 yılında Türkiye'de tüm ölümlerin %85'ini kronik hastalıkların oluşturduğu düşünülmektedir. Bu hastalıklar; kalp-damar hastalıkları (%49), kanser (%18), solunum hastalıkları (%9), diyabet (%2) ve diğer bulaşıcı olmayan hastalıklar (%7) dir. 2008' de ülkemizde 60 yaş altında tüm kronik hastalıklardan ölümlerin

erkeklerde % 30.8, kadınlarda % 22.9 olduğu belirtilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2011). BOH'ın büyük bir kısmı 4 temel davranışsal risk etkeninin azaltılmasıyla önlenebilir. Bunlar sağlıksız beslenme, alkol kullanımı, hareketsizlik ve tütün kullanımınıdır (Baysal, 2003).

2.3. Türkiye’de Beslenme Durumu

Türkiye’nin beslenme açısından profili incelendiğinde, hem gelişmekte olan, hem de gelişmiş ülkelerin sorunlarını birlikte kapsadığı görülmektedir (Pekcan, 1998). Genelde insanların sosyo-ekonomik statüsü ile beden gücüyle iş yapma arasında ters ilişki olduğu görülmekte iken yüksek enerjili besin tüketme ile sosyo-ekonomik statüsü arasında pozitif yönde ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler çeşitli beslenme ve bununla bağlantılı sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Türkiye’de insanların besin tüketimi incelendiğinde, nüfusun yeterli beslendiği izlenimi ortaya çıkmasına rağmen, çok önemli beslenme sorunlarının olduğu yadsınamaz. Bunun kökeninde sosyo-ekonomik eşitsizlikler olduğu düşünülmektedir. Bir sosyoekonomik grup açlık düzeyinde besin bulabilirken, diğer bir grup sadece günlük enerjisini karşılayacak düzeyde besin bulmaktadır. Buna karşın diğer bir grup ise gereğinin çok üstünde besin tüketmektedir (Baysal, 2003). Dolayısıyla ülkemizde beslenme portföyü sosyoekonomik düzeye, bölgelere, mevsimlere, ve kentsel-kırsal yerleşim yerlerine göre önemli derecede değişiklikler göstermektedir. Bu durum beslenme sorunlarının görülme sıklığı ve niteliği üzerinde etkili olmaktadır (Baysal, 2003).

Ülkemizde dengesiz ve yetersiz beslenmeye, özellikle büyüme çağındaki çocuklarda, gebe ve emzikli kadınlarda ve ağır işlerde çalışan işçilerde rastlanılmaktadır. Farklı bölgelerde ve farklı sosyo-ekonomik gruplar üzerine yapılan çalışmalarda ailelerin %20-45'inin yetersiz beslendikleri tespit edilmiştir (Baysal, 2003). Son yıllarda ekonomik koşullar ve diğer etkenler dışında pazara sunulan yeni ürünler, reklamlar ve küresel ölçekte yayılan hızlı beslenme alışkanlıkları da toplumun beslenmesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle kentlerde yaşayan bireylerde obezite ve kronik hastalıklar önemli bir halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir (Horasan, 2012). Küçük çocukların beslenme durumu, hanehalkı, toplum ve ulusal düzeyde kalkınma hızını belirten kapsamlı bir göstergedir. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)

2008 verilerine göre ülkemizde çocukların beslenme bozukluğu yaşamlarının ilk yıllarında başlamakta ve beş yaşına gelindiğinde çocukların %10'u yaşına göre kısa boylu olmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2009). Yetersiz beslenmeye bağlı büyüme ve gelişme bozuklukları ile önlenebilir hastalıklar bebek ve çocuk ölümlerinin artmasına neden olmaktadır (Baysal, 2003). Türkiye'de TNSA 2008 verilerine göre bebek ölüm hızı %017'dir. Yine aynı kaynak verilerine göre çocuklar yaygın olarak (%96.7) emzirilmekte ise de 6 aydan küçük bebeklerde tek başına sadece anne sütü ile beslenme oranı TNSA 2003'te %20.8 iken TNSA 2008'de %41.6'dır. Ülkemizde çocuklar uzun süre emzirilmelerine rağmen halen ek besinlere erken başlanmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2009).

Türkiye'de 0-5 yaş grubu çocuklarda büyüme ve gelişme geriliği, raşitizm, demir yetersizliği anemisi; okul çağı çocuk ve gençlerde; demir yetersizliği anemisi, zayıflık ve şişmanlık, iyot yetersizliği hastalıkları, vitamin yetersizlikleri, diş çürükleri, yetişkin kadınlarda; demir yetersizliği anemisi, zayıflık ve şişmanlık, iyot yetersizliği hastalıkları, vitamin yetersizlikleri, yaşlılarda ise beslenmeye bağlı kronik hastalıklar sık görülmektedir (Pekcan, 1998). TNSA 2008 verilerine göre annelerin ortalama boy uzunluğu 157 cm'dir. Annelerin %2'si 145cm'den daha kısa ve %10'u 150 cm'den daha kısadır. Annelerin ortalama ağırlığı 66 kg'dır ve yaklaşık üçte birinin ağırlığı 70 kg'ın üstündedir. Gebe olmayan annelerin ortalama BKİ'si 26.7'dir. Annelerin %2'sinden daha azının BKİ'si 18.5'in altındadır. Annelerin %58.4'ünün BKİ'si 25.0'in üzerindedir ve fazla kilolu grubundadır. Obezite anneler arasında önemli bir sorundur; annelerin %24'ünün BKİ değeri en az 30.0 veya üzerindedir.

Ülkemizde ulusal beslenme araştırmaları incelendiğinde enerjii yetersiz düzeyde tüketen aile oranının düşük olduğu görülmektedir. Aynı araştırma sonuçlarına göre genelde ailelerin yaklaşık %8-17'si yetersiz düzeyde enerji tükettiği ortaya çıkmaktadır (Baysal, 2003). Total protein tüketimi incelendiğinde yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın tüketilen proteinlerin çoğunun bitkisel kökenli olduğu hayvansal kökenli proteinlerin yetersiz olduğu görülmüştür. A vitamini, kalsiyum ve B2 vitaminini yetersiz tüketenlerin oranı oldukça yüksektir (sırasıyla %3-31, %13-26 ve %34-40). Özellikle süt ve ürünlerinin eksik alınması B2 vitamini ve kalsiyum yetersizliğinin temel nedeni olarak gösterilebilir. Demir yetersizliği anemisi görülme

oranı oldukça yüksek olmasına rağmen demiri yetersiz düzeyde tüketenlerin oranı oldukça düşüktür (Pekcan ve Karaağaoğlu, 2000).

2.4. Beslenme okuryazarlığı

Sağlık okuryazarlığı kavramından türetilen beslenme okuryazarlığı terimi tanım olarak insanların temel beslenme bilgilerini alma, işleme ve anlama kapasitelerinin derecesidir (Zoellner vd., 2009). Beslenme okuryazarlığının sağlık okuryazarlığı ile bağıntılı olması beslenmenin sağlık ile doğrudan ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Beslenme okuryazarlığı bireylerin sağlıklı olmasını etkiler. Özellikle gençlerde görülen obezite hastalığının temelinde beslenme konusundaki bilgi eksikliğinin olduğu bilinmektedir (Kennett, 2014). Benzer şekilde de diyabet hastalığının tedavisinde de hangi besinlerin karbonhidrat bakımından zengin olup olmadığının belirlenmesinde beslenme okuryazarlığı önemlidir (Owens, 2015).

Bir birey kendi sağlık durumu hakkında farkındalığının artması için hem sağlık hem de beslenme okuryazarlığının yüksek olması beklenmektedir (Kutner, Greenburg, Jin ve Paulsen, 2006). Bireyler beslenme hakkında ne kadar çok şey bilir ve anlarsa, sağlıklı bir yaşam tarzına öncülük etmeleri o kadar muhtemeldir. ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı'nın (2000) yapmış olduğu çalışmada Amerika vatandaşlarının %50'ye yakının beslenme ve sağlık ile ilgili bilgileri anlamada ve kullanmada sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Ayrıca, bu bilgilere ulaşmada ve yorumlamada sorun yaşamalarının sonucu olarak sağlıklı yaşam kalitelerinde düşüş olduğu da ifade edilmiştir (a.g.e, 2000).

Beslenme okuryazarlığı üç grupta incelenmektedir (Sonay-Türkmen, Kalkan ve Filiz, 2017):

1. İşlevsel beslenme okuryazarlığı; basit beslenme yazılarını takip etmek ve anlamak için gerekli temel okuma ve yazma becerisidir.
2. İnteraktif beslenme okuryazarlığı; profesyonellerle işbirliği içinde beslenme konularını yönetmek için gerekli bilişsel ve kişiler arası ilişkileri içeren daha ileri okuryazarlıktır.

3. Kritik beslenme okuryazarlığı; beslenme bilgilerini eleştirel olarak analiz etmek, farkındalığı arttırmak ve engelleri gidermek için harekete geçme yeteneğidir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan Ulusal Yetişkin Okuryazarlık Raporu'na göre (Kirsch, Jungleblut, Jenkins ve Kolstad, 1993) 40 milyon Amerikan vatandaşının işlevsel beslenme okuryazarlığının düşük olduğu, özellikle 65 yaş üstü ve kronik rahatsızlığı olanların beslenme ve sağlık ile ilgili olan metinleri okumada zorluk yaşadıkları ifade edilmiştir (Kirsch vd., 1993).

Yağlar, proteinler ve karbonhidratlar gruplarını anlamayı, bu temel besin gruplarının yer aldığı besinleri belirlemeyi ve bunların sağlık üzerindeki farklı etkilerini kavramayı anlamak için beslenme okuryazarlığının yüksek olması gerekmektedir. Aynı zamanda sadece bu besin grupları hakkında bilgi almak değil, alınan bilgilerin hangilerinin güvenilir olduğuna karar vermek de beslenme okuryazarlığı ile mümkündür. Bu nedenle beslenme okuryazarlığı eğitim durumu ve sosyoekonomik düzeyle ilişkilidir (Owens, 2015). Alan yazında, eğitim düzeyi düşük olan kişilerin beslenme okuryazarlığının düşük olduğunu belirleyen çalışmalar yer almaktadır (Kutner vd., 2006; Appleton, 2010).

Bireylerin yetişkinlikte sağlıklı bir yaşantı sürebilmesi için çocuklukta ve gençlikte beslenme okuryazarlık seviyelerinin yükseltilmesi gereklidir. Günümüzde her ne kadar açlık ve yetersiz beslenmeden kaynaklı ölümler sürmekte olsa bile, buna karşın aşırı ve yanlış beslenme sorunları nedeni ile de ölümler meydana gelmektedir. Yeterli ve dengeli beslenebilmek için bilinçli davranılmalı ve beslenme konusunda doğru bilgiler edinilmelidir.

Şüphesiz sahip olduğumuz yaşama biçimi ve beslenme alışkanlıkları geçmişe göre büyük farklılıklar göstermektedir. "Teknoloji çağı" olarak nitelendirilen günümüzde bilgilere ulaşma hızımız artmış olsa da beslenme ile ilgili olarak doğru ve güvenilir bilgilere erişmek ya da erişilen bilgilerin hangilerinin güvenilir olduğuna karar vermek ancak beslenme okuryazarlığının artmasıyla mümkündür. Beslenme okuryazarlığı kişinin öğün sayısı, ana ve ara öğünlerde tükettikleri besinlerin tür ve miktarları,

yiyecek satın alma, yemek pişirme ve servisi, yemek yeme hızı gibi konuları içeren bir bütünlüğe karşılık gelmektedir. Bu nedenle, kişilerin beslenme alışkanlıklarını değiştirmek ve yeni bir şekil vermek zor bir uğraş olarak görülmektedir.

Beslenme okuryazarlığı ile çeşitli sağlık sorunları arasında önemli bir ilişki olduğu bilinmektedir. Günümüzde beslenmenin obezite, hipertansiyon, ateroskleroz, bazı kanser türleri, osteoporoz, diyabet ve diş çürükleri gibi hastalıklarla güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, toplumda görülen kronik hastalıklar, besin ögesi yetersizlikleri ve enfeksiyon gibi önemli sağlık sorunlarının başında gelmektedir.

Aşırı kilo ve şişmanlıktaki artış ile sonraki kronik rahatsızlıklar ve diyetin bu koşulları değiştirmede oynayabileceği rol düşünüldüğünde, diyet ve sağlıklı beslenme arasında da ilişki önemlidir. Bireyler, bir hastalığa karşı duyarlı olduklarına inandıkları zaman, beslenme davranışlarında değişiklik yaparlar. Özellikle de kalp rahatsızlıkları bu değişikliklerin temelinde yer aldığı söylenebilir. Crites ve Aikman'ın (2005) yapmış oldukları çalışmada beslenme ile ilgili bilgileri fazla olan katılımcıların diyet davranışlarında daha pozitif düşündükleri ortaya çıkmıştır. Katılımcıların tükettikleri besinler ile ne kadar çok bilgiye sahip ise yaşayacakları olası rahatsızlıklara karşı uygun diyet türünü seçebildikleri sonucuna varılmıştır (Crites ve Aikman, 2005). Böylece insanların beslenme hakkında bilgi edinmeleri, beslenme ve sağlıkla ilgili tutumlarının değişmesine ve beslenme davranışlarında değişiklik yapmalarına neden olduğu söylenebilir. Tutumlar da bir kişinin beslenme okuryazarlığını etkileyebilir, çünkü bir kişinin beslenme bilgisi veya beceri kazanma konusundaki ilgisini şekillendirebilir.

2.5. Beslenme ve Beslenme Okuryazarlığı ile ilgili Çalışmalar

Bireylerin beslenme okuryazarlığını ölçmeye yönelik alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde ilk olarak Diamond (2007) tarafından geliştirilen ve bireyin beslenme bilgilerini anlama becerisini ölçmeyi amaçlayan “Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği” (İng. Nutrition Literacy Scale - NLS) olarak adlandırılan beslenme okuryazarlığı ölçeğinin olduğu görülmektedir.

Bu ölçeğin iç tutarlılığı ve yapı geçerliliği, iki ana bakım uygulamasından erişkin hastalar tarafından “Yetişkinlerde İşlevsel Sağlık Okuryazarlığının Kısa Testi” (İng. Short Test of Health Literacy Assessment - S-TOFHLA)'nin okuduğunu anlama bölümünün puanları ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Diamond (2007) tarafından geliştirilen beslenme okuryazarlığı ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa katsayısı) 0.84 ve yapı geçerliği katsayısı ise 0.61 olarak bulunmuştur (Diamond, 2007).

Diğer bir ölçek ise Weiss, Mays, Martz, Castro, DeWalt, Pignone ve Hale (2005) tarafından “Yeni Sağlık İşareti (YSİ)” (İng. Newest Vital Sign – NVS) isimli okuryazarlık değerlendirme aracı olarak oluşturulmuştur. Altı sorunun bulunduğu bu değerlendirme aracında dörtten fazla doğru cevabı alan bireylerin beslenme okuryazarlık oranının düşük olması muhtemel değildir. Dört doğru cevaptan daha az puan alanların büyük bir olasılıkla sınırlı bir okuryazarlığa sahip olmaları muhtemeldir. YSİ'nin uygulanması sadece üç dakika gerektirir ve güvenilirlik katsayısı 0.69 olarak bulunmuştur. Bu değerlendirme aracının ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı tarafından geliştirilen “Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği” ile korelasyonu $r = 0.49$ olarak hesaplanmıştır (Weiss vd., 2005).

Zoellner ve meslektaşları (2009), Mississippi bölgesinde yetişkinlerin beslenme okuryazarlığı durumunu incelemek için kesitsel bir çalışma yapmıştır. Çalışma araçları olarak Weiss vd. (2005) tarafından geliştirilen YSİ ve ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı tarafından geliştirilmiş “Sağlık Bilgisi Ulusal Eğilimler Anketi” (İng. Health Information National Trends Survey – HINTS)'nin uyarlanmış bir versiyonunu kullanmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre beslenme okuryazarlığının YSİ kategorizasyonunu kullanarak, katılımcıların %24'ünün (42) sınırlı düzeyde okuryazarlık becerisi (0-1 doğru cevap), % 28'i (50) sınırlı okuma becerisine sahip olma olasılığına sahiptir (2-3 doğru cevap) ve %48 (85) yeterli okuryazarlık becerisine sahip oldukları belirlenmiştir (4-6 doğru cevap) (Zoellner vd., 2009).

Kjøllestad (2009), beslenme okuryazarlığı derecelerini ölçmeye yönelik soru formu olan “Beslenme Okuryazarlığı Anketi (BOA)”ni (İng. Nutrition Literacy Questionnaire - NLQ) geliştirmek ve test etmek amacıyla bir çalışma

gerçekleştirmiştir. BOA iki ana bölümden oluşmaktadır: Birincisi Diamond (2007) tarafından oluşturulan ölçek ve ikincisi Nutbeam (2000) tarafından geliştirilen teoriyi yansıtan ve sağlık okuryazarlığının üç hiyerarşik düzeyinin varlığını iddia eden yapıları oluşturmayı amaçlayan ifade öğeleridir. Bu hiyerarşik düzenler şunlardır: işlevsel beslenme okuryazarlığı, etkileşimli beslenme okuryazarlığı ve kritik beslenme okuryazarlığı. Araştırma sonuçlarına göre, birkaç demografik değişkenin, anketin değişkenlerindeki toplam varyansa önemli ölçüde katkıda bulunduğu bulunmuştur.

Hemşirelik öğrencilerine beslenme bilgisi, interaktif beslenme okuryazarlığı düzeyi ve eleştirel beslenme okuryazarlığı düzeylerini ve bilimsel bir haber özetinden bilgi talep etme yeteneklerini değerlendirmeyi amaçlayan bir başka çalışmada (Dalane, 2011), bir beslenme bilgi testi, bilimsel bir haber özeti ve etkileşimli beslenme okuryazarlığı ve ifadeleri yansıtan eleştirel beslenme okuryazarlığından oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin orta düzeyde beslenme bilgisi olduğu, bilimsel haberlerden bilgi talep edebilme kabiliyetinin zayıf olduğu görülmüştür (Dalane, 2011).

Blegen (2011), Norveç'te ortaokulun 10.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin beslenme okuryazarlığını belirlemek için bir çalışma yapmıştır. Anket soruları Nutbeam'in (2000) sağlık okuryazarlığı teorilerine dayanan yapılar oluşturmak için geliştirilen 16 sorudan oluşmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin beslenme okuryazarlıklarının orta düzeyde çıktığı görülmüştür (Blegen, 2011).

Aihara ve Minai (2011) orta yaş üstü Japon vatandaşları arasında beslenme okuryazarlığının önündeki engelleri ve katalizörleri belirlemek için bir çalışma yapmıştır. Elde ettikleri sonuçlar, erkeklerin beslenme okuryazarlığının kadınlardan daha sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Düşük eğitim seviyesi ve ekonomik durum kadınlar arasında sınırlı beslenme okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir. Sağlık çalışanlarının diyet / beslenme bilgileri kadınlarda yeterli beslenme okuryazarlığı ile anlamlı bir ilişkiye sahip olmasına rağmen, arkadaşlardan edinilen bilgi desteği ve beslenme / beslenme bilgileri erkeklerde yeterli beslenme okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir (Aihara ve Minai, 2011).

Bari (2012) yapmış olduğu çalışmada Uganda ülkesinde yaşayan 506 ergenin beslenme okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada Zoellner vd. (2009) geliştirdikleri ölçek ve ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı tarafından geliştirilmiş ‘‘Sağlık Bilgisi Ulusal Eğilimler Anketi’’ (İng. Health Information National Trends Survey – HINTS)’nin uyarlanmış bir versiyonunu kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ergenlerin beslenme mesajlarını anlamak ve takip etmek için gerekli temel becerilere sahip olduklarını göstermektedir ve ayrıca diğer bireylerle işbirliği içinde beslenme sorunlarını yönetmek için gerekli kişilerarası becerilere sahip oldukları belirlenmiştir (Bari, 2012).

Ülkemizde beslenme okuryazarlığına yönelik çalışmalar ise sınırlı sayıdadır. Bunların arasında Türkmen, Kalkan ve Filiz (2017) tarafından yapılan çalışmada Bari (2012) tarafından kullanılan lek Türkçe’ye çevrilmesinde 474 lise öğrencisiyle çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe’ye çevrilen bu ölçeğin ülkemizde adolensanlara yönelik beslenme okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinde bu ölçekten yararlanılabileceği kanısına varılmıştır (Türkmen vd., 2017).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama ve analiz teknikleri ile araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bağlamı, durumu ve sorularından dolayı karma yöntem desenlerinden eş zamanlı karma desen biçiminde yapılandırılmıştır. Cresswell (2008) karma deseni, bir araştırma probleminin tamamen anlaşılması için, ilgili araştırma sürecinin aşamalarında karma olan nitel ve nicel verileri toplama ve analiz etme prosedürü olarak tanımlamaktadır. Karma yaklaşımda araştırmacının araştırma problemini daha iyi çözmek için anketlerle nicel veriler, metinlerden nitel veriler topladığı ifade edilmektedir (Heigham ve Croker, 2009). Eş zamanlı karma desenler; belirli bir sürede eş zamanlı olarak çalışma aşamalarının yer aldığı karma yöntem projelerini ifade eder. Bir aşamanın araştırma soru ve prosedürleri birbiriyle bağlıdır (Köksal, 2015). Morse (2003)'un karma yöntem araştırmalarına yönelik oluşturduğu işaretler ve desenlere baktığımızda bu araştırmanın, nitel ve nicel bağlamların beraber işlediği bir desen olduğunu söyleyebiliriz. Nitel boyutu için açık uçlu sorulardan oluşan anket, nicel boyutu için ise tarama modeli kapsamına ölçek kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreninin öğretmen adayı kısmını 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 3308 öğretmen adayı oluşturmaktadır (URL2, 2018). Eğitim fakültesine bağlı matematik ve fen bilimleri eğitimi, temel eğitim, Türkçe ve sosyal bilimler eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, güzel sanatlar eğitimi ve eğitim bilimleri bölümleri araştırmaya dâhil edilmiştir. %95 güven düzeyi ve evrenin büyüklüğüne göre 894 öğretmen adayı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (URL3, 2018).

Araştırmanın evreninin öğretmen kısmını 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında Kastamonu ilinin Merkez ilçesinde görev yapan 1225 öğretmen oluşturmaktadır (URL4, 2018). %95 güven düzeyi ve evrenin büyüklüğüne göre 125 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (URL3, 2018). Araştırmanın nitel verileri için ise örneklemden oluşan 45 öğretmen çalışma grubunu oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

3.3.1. Beslenme Görüş Anketi

Katılımcıların bir konu hakkında detaylı görüşlerini almak için anket ya da görüşme teknikleri kullanılır. Anketler, insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını ya da tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyali olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Anketlerde yer alan sorular genel olarak birbirine bağlı olarak aynı olguyu ölçmeye yönelik sorular olmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Anketlerde açık uçlu ya da kapalı uçlu sorular yer alabilir. Bu çalışmada katılımcıların beslenme ile ilgili görüşlerini serbestçe ifade etmeleri istendiğinden açık uçlu sorular tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2014). Araştırmada kullanılan ankette sağlıklı beslenme, beslenme alışkanlıkları ve öğrencilerin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlenmesi ile ilgili 6 soru bulunmaktadır (bkz. EK2). Alan yazında beslenme ve sağlıklı beslenme ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek öncelikle 10 sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Ardından fen bilimleri ve sağlıklı beslenme konusunda uzman olan 2 öğretim üyesi ve 2 öğretmenden uzman görüşü alınmıştır. Sonuç olarak, uzman görüşüne dayanarak çalışmada kullanılan 6 soruluk anket oluşturulmuştur.

3.3.2. Adolesanların Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği

Nitel boyut açısından verilerin toplanmasında veri toplamak üzere tarama tekniği kullanılmıştır. Karasar (2005)'a göre tarama modeli, var olan bir durumu ortaya çıkarmaya ve olduğu gibi betimlemeye çalışan bir araştırma modelidir. Veri toplama aracı olarak kapalı sorulardan oluşan anket ya da ölçeklerin kullanıldığı tarama yöntemi araştırmacının mevcut durumu betimleyebilmesini sağlar. Bu çalışmada Bari (2012) tarafından geliştirilen ve Sonay-Türkmen, Kalkan ve Filiz (2017)

tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Adolesanların Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeği Türkçe'ye uyarlayan araştırmacılar ile yazılı (e-posta ile) iletişim kurulmuş ve ölçeğin kullanılması ile ilgili gerekli izin alınmıştır (bkz. EK3).

Adolesanların beslenme ile ilgili okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilen bu ölçek 29 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır (Sonay-Türkmen vd., 2017). Her madde 1 ile 5 (1=Hiç katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=tamamen katılıyorum) arasında puan alabilen beşli likert tiptedir (bkz. EK1). Alt boyutlar;

- İşlevsel beslenme okuryazarlığı; Bu alt boyut adolesanların beslenme ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası bilgi kaynaklarını takip etme durumunu belirlemeye yönelik toplam 9 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutta yer alan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8. maddeler ters kodlanarak puanlanmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda 7. ve 9. maddelerin faktör yükü 0,300'den düşük olduğundan çıkarılmıştır. Alt boyut madde sayısı 7'ye (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8. maddeler) düşmüştür. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 35' tir (Sonay-Türkmen vd., 2017).
- Etkileşimli beslenme okuryazarlığı; Bu alt boyut adolesanın edindiği bilgilerin beslenme alışkanlığını değiştirme durumunu belirlemeye yönelik 9 maddeden oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda 14, 17 ve 18. maddelerin faktör yükü 0,300'den düşük olduğundan çıkarılmıştır. Alt boyut madde sayısı 6' ya (10, 11, 12, 13, 15, 16. maddeler) düşmüştür. Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puan 30' dur (Sonay-Türkmen vd., 2017).
- Kritik beslenme okuryazarlığı; Adolesanların beslenme ile ilgili konularda aktif rol almasını belirlemeye yönelik 11 maddeden oluşmaktadır. Yapılan faktör analizinde 26. ve 28. maddelerin faktör yükü 0,300'den düşük olduğundan ölçekten çıkarılmıştır. Alt boyut madde sayısı 9' a (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27 ve 29. maddeler) düşmüştür. Alt boyutta yer alan 24, 25 ve 27. maddeler ters kodlanmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan 45' tir (Sonay-Türkmen vd., 2017).

Yapılan analiz sonucunda ölçek toplam 22 maddeden ve üç alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110'dur. Ölçek alt boyutları için belirlenen Cronbach alpha değerleri 0,66 ile 0,84 arasında olup, ölçek toplam puanı için bu değer 0.80 olarak belirlenmiştir (Sonay-Türkmen vd., 2017). .Adolesanların aldığı puanın artması beslenme okuryazarlık düzeyinin de arttığını göstermektedir (Sonay-Türkmen vd., 2017). Bu ölçeğin giriş kısmında katılımcıların demografik özelliklerini belirleyerek araştırmanın alt problemlerine yanıt vermek amacıyla 9 soru sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde hem nicel analizler hem de betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nicel analizler için SPSS22.0 paket programı kullanılmıştır. Nicel verilerin normal dağıldığı belirlendikten sonra bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Elde edilen tablolar yorumlanarak bulgular kısmında sunulmuştur.

Betimsel analiz, nitel verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine, kullanılan sorular veya boyutlar incelenerek sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Betimsel analizde amaç; veriyi anlayabilmek, desenleri ve ilişkileri tespit edebilmek ve sonuçları daha iyi kullanabilmektir. Bunun için de resimler, grafikler ve değişkenler arasındaki ilişkileri okuyucuların anlamasına yardımcı olabilecek özetler yapılabilir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda güvenirliliğin belirlenebilmesi için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Nitel araştırmalarda betimsel ve içerik analizinin güvenirliliği özellikle kodlama işlemine bağlıdır. Kategorilerin taşınması gereken en önemli özelliklerden biri aynı dokümanı, aynı amaç doğrultusunda kullanan başka bir araştırmacının da büyük ölçüde benzer sonuçlara ulaşabileceği açıklıktadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu nedenle, kategorilerin yorumlanmasının araştırmacıdan araştırmacıya ya da iki farklı zamanda değişmemesi gerekir. Bu bağlamda, bu çalışma kapsamında araştırmacının (kodlayıcının) kategorilere ne kadar tutarlı kodlama yaptığını belirlemek için kodlama güvenirliliğine bakılmıştır. Güvenirlik hesaplarının yüzde 70'

in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Öğretmen görüşleri ile ilgili kodlamaların güvenilirliğini belirlemek için 2 öğretim üyesi ve 1'i fen bilimleri öğretmeni olan 3 uzmanın görüşü alınmıştır. Elde edilen kodlamalar doğrultusunda %82 düzeyinde bir güvenilirlik elde edilmiştir. Görüş ayrılığına düşülen görüşler için tekrar uzmanlarla görüşülmüş ve ortak bir yargıya ulaşılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların kullanılan ölçeğe verdiği yanıtlar araştırma alt problemlerine göre sıralanarak sunulmuştur. Ardından beslenme ile ilgili öğretmenlerin ankete verdiği yanıtlara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Değişimi

Bu kısımda öncelikle öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları toplam puanın ve ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu puanların tanılayıcı istatistiksel verileri ile ilgili bulgular Tablo 4.1’de yer almaktadır.

Tablo 4.1. *Öğretmen Adaylarının Ölçek ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Tanılayıcı İstatistikleri*

	Kişi Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
Ölçek toplam puan	894	68,82	9,948	35	110
İşlevsel okuryazarlık	894	19,31	4,258	7	35
Etkileşimli okuryazarlık	894	18,90	4,449	6	30
Kritik okuryazarlık	894	30,61	5,762	11	45

Tablo 4.1’deki veriler incelendiğinde, öğretmen adaylarının 22 sorudan oluşan ölçekten aldıkları puanlarının ortalamasının 68,82 ve standart sapmasının 9,948 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 22 ve en yüksek puanın 110 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu iki değer ortalaması 66 olarak hesaplanmaktadır. Öğretmen adaylarının ortalamasının da bu değere çok yakın olduğu bulunmuştur. Ölçekten alınan toplam puanın ve alt boyutlarından alınan puanların normalliği ile ilgili bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Ölçek ve Alt Boyutlarının Normalliğinin İncelenmesi

Kolmogorov-Smirnov Test				
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
N	894	894	894	894
Kolmogorov-Smirnov Z	1,509	2,251	2,627	1,982
p	,021	,000	,000	,001

Tablo 4.2 incelendiğinde ölçekten alınan toplam puanlar için p değerinin ($p = 0,021$) ve alt boyutların her birinden alınan puanlar için p değerlerinin (işlevsel okuryazarlık için $p = 0,000$; etkileşimli okuryazarlık için $p = 0,000$; kritik okuryazarlık için $p = 0,001$) $0,05$ değerinden küçük olduğu ve bu nedenle de normal dağılmadığı görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın öğretmen adayları ile ilgili alt problemlerinin yanıtlanmasında parametrik olmayan istatistik testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyete göre dağılımları Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Cinsiyet	f	%	Toplam		İşlevsel Okuryazarlık		Etkileşimli Okuryazarlık		Kritik Okuryazarlık	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Kız	682	%76,28	69,33	9,57	19,38	4,13	19,08	4,33	30,87	5,88
Erkek	212	%23,72	67,21	10,92	19,08	4,65	18,33	4,77	29,79	5,29

Öğretmen adaylarının ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

	Test İstatistikleri ^a			
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
Mann-Whitney U	61880,000	68324,00	65240,00	64130,00
Wilcoxon W	84458,000	90902,00	87818,00	86708,00
Z	-3,173	-1,212	-2,153	-2,490
p	,002	,226	,031	,013

a. Gruplama Değişkeni: Cinsiyet

Tablo 4.4'teki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının toplam beslenme okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür (Mann Whitney U = 61880; $p=0,002 < 0,05$). Benzer sonuçlar ölçeğin alt boyutları olan etkileşimli okuryazarlık (Mann Whitney U = 65240; $p=0,031 < 0,05$) ve kritik okuryazarlık (Mann Whitney U = 64130; $p=0,013 < 0,05$) boyutlarında da görülmüştür. Ancak öğretmen adaylarının işlevsel okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı (Mann Whitney U = 68324; $p=0,226 > 0,05$) görülmüştür.

4.2. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Değişimi

Araştırmanın ikinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmen adaylarının vücut kitle endekslerine göre dağılımları Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Öğretmen Adaylarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Vücut Kitle Endeksi	f	%	Toplam		İşlevsel Okuryazarlık		Etkileşimli Okuryazarlık		Kritik Okuryazarlık	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İdeal										
Kilonun Altı	98	%10,96	65,90	0,91	19,31	0,43	16,86	0,47	29,73	0,52
İdeal Kilo	660	%73,83	68,89	0,39	19,22	0,17	19,06	0,17	30,61	0,27
Kilonun Üzeri	118	%13,19	70,42	0,96	19,95	0,39	19,42	0,38	31,05	0,57
İdeal										
Kilonun Çok Üzeri	18	%2,02	71,89	0,89	18,33	1,07	21,00	0,81	32,56	0,75

Tablo 4.5'teki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının %73,83'ünün ideal kiloda olduğu, %10,96'sının ideal kilonun altında ve %15,21'inin ideal kilonun üzerinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların vücut kitle endekslerine göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Öğretmen Adaylarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi*

	Test İstatistikleri ^{a,b}			
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
Chi-Square	11,627	5,937	22,448	6,099
s.d.	3	3	3	3
p	,009	,115	,000	,107

a. Kruskal Wallis Test

b. Gruplama Değişkeni: Vücut Kitle İndeksi Grup

Tablo 4.6'daki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının toplam beslenme okuryazarlık puanlarının vücut kitle endeksine göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür (Chi-Square (3) = 11,627; $p=0,009 < 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin alt boyutu olan etkileşimli okuryazarlık (Chi-Square (3) = 22,428; $p=0,000 < 0,05$) boyutunda da görülmüştür. Ancak öğretmen adaylarının işlevsel okuryazarlık puanlarının (Chi-Square (3) = 5,937; $p=0,115 > 0,05$) ve kritik okuryazarlık puanlarının vücut kitle endeksine göre farklılaşmadığı (Chi-Square (3) = 6,099; $p=0,107 > 0,05$) görülmüştür. Toplam puan ve etkileşimli okuryazarlık puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Kruskal Wallis Testi analizi parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Toplam ölçek puanının vücut kitle endeksi gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.7'de verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İdeal Kilonun Altı (<18,49)” grubu, “Grup2” ile “İdeal Kilo (18,5 – 24,99)” grubu, “Grup3” ile “İdeal Kilonun Üzeri (25-29,99)” grubu ve “Grup 4” ile “İdeal Kilonun Çok Üzeri (>30)” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmen Adaylarının Toplam Ölçek Puanlarının Vücut Kitle Endeksi Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri						
Toplam Puan						
	Grup 1 – Grup 2	Grup 1 – Grup 3	Grup 1 – Grup 4	Grup 2 – Grup 3	Grup 2 – Grup 4	Grup 3 – Grup4
Mann-Whitney U	27132,0	4442,0	530,0	36434,0	4690,0	920,0
Wilcoxon W	31983,0	9293,0	5381,0	254564,0	222820,0	7941,0
Z	-2,577	-2,933	-2,691	-1,115	-1,526	-,913
p	,010	,003	,007	,265	,127	,361

Tablo 4.7’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının vücut kitle endekslerine göre ölçekten aldıkları toplam puan üzerinde farklılığı yaratan alt grubun “grup1” olarak kodlanan “ideal kilonun altı” grubu olduğu görülmektedir. Grup1’in Grup2 ile (Mann Whitney U = 27132; $p=0,010 < 0,05$), Grup3 ile (Mann Whitney U = 4442; $p=0,003 < 0,05$) ve Grup4 ile (Mann Whitney U = 530; $p=0,007 < 0,05$) arasında istatistiksel olarak farklılık bulunurken; diğer gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır.

Etkileşimli okuryazarlık puanının vücut kitle endeksi gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.8’de verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İdeal Kilonun Altı (<18,49)” grubu, “Grup2” ile “İdeal Kilo (18,5 – 24,99)” grubu, “Grup3” ile “İdeal Kilonun Üzeri (25-29,99)” grubu ve “Grup 4” ile “İdeal Kilonun Çok Üzeri (>30)” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Vücut Kitle Endeksi Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri ^a						
Etkileşimli okuryazarlık						
	Grup 1 – Grup 2	Grup 1 – Grup 3	Grup 1 – Grup 4	Grup 2 – Grup 3	Grup 2 – Grup 4	Grup 3 – Grup4
Mann-Whitney U	4066,0	23914,0	428,0	37972,0	4594,0	798,0
Wilcoxon W	8917,0	28765,0	5279,0	256102,0	222724,0	7819,0
Z	-3,767	-4,177	-3,473	-,432	-1,646	-1,703
p	,000	,000	,001	,666	,100	,089

Tablo 4.8’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının vücut kitle endekslerine göre ölçeğin etkileşimli okuryazarlık alt boyutundan aldıkları puan üzerinde farklılığı yaratan alt grubun “grup1” olarak kodlanan “ideal kilonun altı” grubu olduğu görülmektedir. Grup1’in Grup2 ile (Mann Whitney U = 4066; p=0,000 < 0,05), Grup3 ile (Mann Whitney U = 23914; p=0,000 < 0,05) ve Grup4 ile (Mann Whitney U = 428; p=0,001 < 0,05) arasında istatistiksel olarak farklılık bulunurken; diğer gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır.

4.3. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Anne ve Babasının Eğitim Durumuna Göre Değişimi

Araştırmanın üçüncü alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmen adaylarının anne ve babasının eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 4.9 ve Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Annenin Eğitim Durumu	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İlköğretim	568	%63,5	70,04	0,41	19,74	0,18	19,25	0,19	31,05	0,24
Lise	190	%21,3	67,15	0,78	18,84	0,34	18,00	0,34	30,31	0,41
Üniversite	88	%9,8	66,18	0,93	18,09	0,35	19,02	0,43	29,07	0,56
Lisansüstü	24	%2,7	65,00	2,18	17,17	0,89	18,83	0,78	29,00	1,42
Diğer	24	%2,7	66,92	1,60	19,50	0,19	17,58	0,76	29,83	0,94

Tablo 4.10. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Babanın Eğitim Durumu	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İlköğretim	376	%42,1	68,73	0,48	19,38	0,21	18,84	0,22	30,52	0,29
Lise	268	%30,0	70,04	0,67	19,62	0,28	19,51	0,27	30,91	0,35
Üniversite	182	%20,4	67,30	0,66	18,70	0,32	18,42	0,34	30,18	0,41
Lisansüstü	34	%3,8	70,82	1,59	19,35	0,51	19,24	0,64	32,24	1,04
Diğer	34	%3,8	66,41	2,20	19,24	0,73	17,18	0,91	30,05	1,07

Tablo 4.9 ve Tablo 4.10'daki veriler birlikte incelendiğinde öğretmen adaylarının hem annelerinin (%63,5) hem de babalarının (%42,1) çoğunlukla ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların anne ve babasının eğitim durumlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Öncelikle annenin eğitim durumuna göre yapılan analiz sonuçları Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

	Test İstatistikleri ^{a,b}			
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
Chi-Square	20,595	22,593	11,120	10,754
df	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,000	,000	,025	,029

a. Kruskal Wallis Test

b. Gruplama Değişkeni: Annenin Eğitim Durumu

Tablo 4.11'deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının toplam beslenme okuryazarlık puanlarının annenin eğitim durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür (Chi-Square (4) = 20,595; $p=0,000 < 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin alt boyutlarında, işlevsel okuryazarlık (Chi-Square (4) = 22,593; $p=0,000 < 0,05$), etkileşimli okuryazarlık (Chi-Square (4) = 11,120; $p=0,025 < 0,05$), kritik okuryazarlık (Chi-Square (4) = 10,754; $p=0,029 < 0,05$) görülmüştür.

Toplam puan ve tüm alt boyut puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Kruskal Wallis Testi analizi parametrik olmayan

testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Toplam ölçek puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İlköğretim” grubu, “Grup2” ile “Lise” grubu, “Grup3” ile “Üniversite” grubu, “Grup 4” ile “Lisansüstü” ve “Grup5” ile “Diğer” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmen Adaylarının Toplam Ölçek Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri										
Grup	Toplam Puan									
	1-2	1-3	1-4	1-5	2-3	2-4	2-5	3-4	3-5	4-5
Mann-Whitney U	45964	19418	5202	5558	7918	2180	2232	1046	964	270
Wilcoxon W	64109	23334	5502	5858	11834	2480	20377	4962	4880	570
Z	-3,062	-3,372	-1,968	-1,534	-,710	-,350	-,168	-,071	-,653	-,373
p	,002	,001	,049	,125	,478	,726	,867	,943	,514	,709

Tablo 4.12’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre ölçekten aldıkları toplam puan üzerinde farklılığı yaratan, “ilköğretim” ile “lise” grupları, “ilköğretim” ile “üniversite” grupları ve “ilköğretim” ile “lisansüstü” grupları olduğu görülmektedir (Tablo 4.12 üzerinde p değeri 0,05’ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmen adaylarının annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile lise, üniversite ve lisansüstü mezun olanların beslenme okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin işlevsel okuryazarlık alt boyutu puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.13’te verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İlköğretim” grubu, “Grup2” ile “Lise” grubu, “Grup3” ile “Üniversite” grubu, “Grup 4” ile “Lisansüstü” ve “Grup5” ile “Diğer” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmen Adaylarının İşlevsel Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri										
Grup	Toplam Puan									
	1-2	1-3	1-4	1-5	2-3	2-4	2-5	3-4	3-5	4-5
Mann-Whitney U	48528	19070	4298	6658	7342	1688	2096	844	758	154
Wilcoxon W	66673	22986	4598	6958	11258	1988	20241	1144	4674	454
Z	-2,085	-3,590	-3,076	-,193	-1,638	-2,07	-,646	-1,05	-2,12	-2,73
p	,037	,000	,002	,847	,101	,038	,518	,130	,033	,005

Tablo 4.13'teki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre işlevsel okuryazarlık puan üzerinde farklılığı yaratan, “ilköğretim” ile “lise” grupları, “ilköğretim” ile “üniversite” grupları, “ilköğretim” ile “lisansüstü” grupları, “lise” ile “lisansüstü” grupları “üniversite” ile “diğer” grupları ve “lisansüstü” ile “diğer” grupları olduğu görülmektedir (Tablo 4.13 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmen adaylarının annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile lise, üniversite ve lisansüstü mezunu olanların, lisansüstü mezunu olanlar ile lise mezunu ve diğer eğitim durumuna sahip olanları ve üniversite mezunu olanlar ile diğer eğitim durumuna sahip olanların işlevsel beslenme okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin etkileşimli okuryazarlık alt boyutu puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İlköğretim” grubu, “Grup2” ile “Lise” grubu, “Grup3” ile “Üniversite” grubu, “Grup 4” ile “Lisansüstü” ve “Grup5” ile “Diğer” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.14. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri										
Grup	Toplam Puan									
	1-2	1-3	1-4	1-5	2-3	2-4	2-5	3-4	3-5	4-5
Mann-Whitney U	46398	23918	6632	5282	7484	1984	2124	1000	856	224
Wilcoxon W	64543	27834	6932	5582	25629	20129	2424	4916	1156	524
Z	-2,902	-,651	-,225	-1,874	-1,41	-1,039	-,547	-,399	-1,42	-1,33
p	,004	,515	,822	,061	,159	,299	,584	,690	,154	,182

Tablo 4.14'teki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre etkileşimli okuryazarlık puan üzerinde farklılığı yaratan, “ilköğretim” ile “lise” grupları olduğu görülmektedir (Tablo 4.14 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmen adaylarının annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile lise mezunu olanların etkileşimli beslenme okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin kritik okuryazarlık alt boyutu puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İlköğretim” grubu, “Grup2” ile “Lise” grubu, “Grup3” ile “Üniversite” grubu, “Grup 4” ile “Lisansüstü” ve “Grup5” ile “Diğer” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.15. Öğretmen Adaylarının Kritik Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri										
Grup	Toplam Puan									
	1-2	1-3	1-4	1-5	2-3	2-4	2-5	3-4	3-5	4-5
Mann-Whitney U	49974	20060	6082	6016	7352	2192	2192	920	930	284
Wilcoxon W	68119	23976	6382	6316	11268	2492	2492	4836	4846	584
Z	-1,528	-2,987	-,896	-,976	-1,62	-,309	-,309	-,968	-,896	-,083
p	,126	,003	,370	,329	,105	,758	,757	,333	,370	,934

Tablo 4.15'teki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre kritik okuryazarlık puan üzerinde farklılığı yaratan, “ilköğretim” ile “üniversite” grupları, olduğu görülmektedir (Tablo 4.15 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmen adaylarının

annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanların beslenme okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumuna göre yapılan analiz sonuçları Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16. *Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi*

	Test İstatistikleri ^{a,b}			
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
Chi-Square	9,459	3,556	11,101	4,585
s.d.	4	4	4	4
p	,051	,469	,025	,333

a. Kruskal Wallis Test

b. Gruplama Değişkeni: Babanın Eğitim Durumu

Tablo 4.16’daki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının toplam beslenme okuryazarlık puanlarının babanın eğitim durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaşmadığı görülmüştür (Chi-Square (4) = 9,459; $p=0,051 > 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin işlevsel okuryazarlık (Chi-Square (4) = 3,556; $p=0,469 > 0,05$) ve kritik okuryazarlık (Chi-Square (4) = 4,585; $p=0,333 > 0,05$) alt boyutlarında görülmüştür. Buna karşın ölçeğin etkileşimli okuryazarlık alt boyutunda (Chi-Square (4) = 11,101; $p=0,025 < 0,05$) babanın eğitim durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür

Ölçeğin etkileşimli okuryazarlık alt boyut puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Kruskal Wallis Testi analizi parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ölçeğin etkileşimli okuryazarlık alt boyutu puanının babanın eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.17’de verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “İlköğretim” grubu, “Grup2” ile “Lise” grubu, “Grup3” ile “Üniversite” grubu, “Grup 4” ile “Lisansüstü” ve “Grup5” ile “Diğer” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.17. Öğretmen Adaylarının Etkileşimli Okuryazarlık Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Test İstatistikleri										
Grup	Toplam Puan									
	1-2	1-3	1-4	1-5	2-3	2-4	2-5	3-4	3-5	4-5
Mann-Whitney U	44392	33388	6362	5268	20974	4006	3544	2908	2830	502
Wilcoxon W	115268	50041	77238	6163	37627	4601	4138	19561	3425	1097
Z	-2,582	-,465	-,045	-1,24	-2,53	-1,15	-2,12	-,558	-,792	-,940
p	,010	,642	,964	,212	,011	,250	,034	,577	,428	,347

Tablo 4.17'deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumuna göre etkileşimli okuryazarlık puan üzerinde farklılığı yaratan, “lise” ile “ilköğretim”, “üniversite” ve “diğer” grupları olduğu görülmektedir (Tablo 4.17 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmen adaylarının babalarından lise mezunu olanlar ile ilköğretim ve üniversite mezunu olanlar ve diğer eğitim durumuna sahip olanların etkileşimli beslenme okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.4. Öğretmen Adaylarının Beslenme Okuryazarlıklarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Değişimi

Araştırmanın dördüncü alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ailelerinin ekonomik durumuna göre dağılımları Tablo 4.18'de sunulmuştur.

Tablo 4.18. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Ailenin Ekonomik Durumu	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
2000 TL ve altı	350	39,1	69,08	0,51	19,58	0,23	18,76	0,24	30,74	0,31
2001 TL ve 4000 TL arası	366	40,9	68,68	0,54	19,28	0,22	18,83	0,23	30,57	0,32
4001 TL ve 6000 TL arası	128	14,3	69,30	0,85	19,34	0,34	19,11	0,41	30,84	0,41
6001 TL ve üstü	50	5,6	66,84	1,42	17,48	0,63	19,96	0,55	29,40	0,81

Tablo 4.18'deki veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının ailelerinin %39,1'inin ekonomik durumunun 2000 TL ve altında, %40,9'unun ise 2001 TL ile 4000 TL arasında yer aldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

	Test İstatistikleri ^{a,b}			
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
Chi-Square	2,624	9,671	5,529	3,234
df	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,453	,022	,137	,357

a. Kruskal Wallis Test

b. Gruplama Değişkeni: Ailenin Ekonomik Durumu

Tablo 4.19'daki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının toplam beslenme okuryazarlık puanlarının ailelerinin ekonomik durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaşmadığı görülmüştür (Chi-Square (3) = 2,624; $p=0,453 > 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin etkileşimli okuryazarlık (Chi-Square (3) = 5,529; $p=0,137 > 0,05$) ve kritik okuryazarlık (Chi-Square (3) = 3,234; $p=0,357 > 0,05$) alt boyutlarında görülmüştür. Buna karşın ölçeğin işlevsel okuryazarlık alt boyutunda (Chi-Square (3) = 9,671; $p=0,022 < 0,05$) ailenin ekonomik durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür

Ölçeğin işlevsel okuryazarlık alt boyut puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Kruskal Wallis Testi analizi parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ölçeğin işlevsel okuryazarlık alt boyutu puanının ailenin ekonomik durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir. Bu tabloda “Grup1” ile “2000 TL ve altı” grubu, “Grup2” ile “2001 TL – 4000 TL” grubu, “Grup3” ile “4001 TL – 6000 TL” grubu ve “Grup 4” ile “6001 TL ve üstü” grubu temsil edilmiştir.

Tablo 4.20. *Öğretmen Adaylarının İşlevsel Okuryazarlık Puanlarının Ailenin Ekonomik Durumu Alt Gruplarına Göre İncelenmesi*

Test İstatistikleri						
	Grup 1 – Grup 2	Grup 1 – Grup 3	Grup 1 – Grup 4	Grup 2 – Grup 3	Grup 2 – Grup 4	Grup 3 – Grup4
Mann-Whitney U	62646	21780	6508	23228	6792	2388
Wilcoxon W	129807	30036	7783	31484	8067	3663
Z	-,509	-,465	-2,940	-,141	-2,966	-2,638
p	,611	,642	,003	,888	,003	,008

Tablo 4.20’deki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının ailelerinin ekonomik durumuna göre ölçeğin işlevsel okuryazarlık alt boyutu puanı üzerinde farklılığı yaratan alt grubun “grup4” olarak kodlanan “6001 TL ve üzeri” grubu olduğu görülmektedir. Grup4’ün Grup1 ile (Mann Whitney U = 6508; p=0,003 < 0,05), Grup2 ile (Mann Whitney U = 6792; p=0,003 < 0,05) ve Grup3 ile (Mann Whitney U = 2388; p=0,008 < 0,05) arasında istatistiksel olarak farklılık bulunurken; diğer gruplar arasında istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır.

4.5. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Cinsiyete Göre Değişimi

Bu kısımda öncelikle öğretmenlerin ölçekten aldıkları toplam puanın ve ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu puanların tanılayıcı istatistiksel verileri ile ilgili bulgular Tablo 4.21’de yer almaktadır.

Tablo 4.21. Öğretmenlerin Ölçek ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Tanılayıcı İstatistikleri

	Kişi Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
Ölçek toplam puan	125	64,86	9,783	35	79
İşlevsel okuryazarlık	125	18,81	4,045	10	31
Etkileşimli okuryazarlık	125	16,74	4,735	6	25
Kritik okuryazarlık	125	29,31	5,460	13	44

Tablo 4.21'deki veriler incelendiğinde, öğretmenlerin 22 sorudan oluşan ölçekten aldıkları puanlarının ortalamasının 64,86 ve standart sapmasının 9,783 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 22 ve en yüksek puanın 110 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu iki değer ortalaması 66 olarak hesaplanmaktadır. Öğretmenlerin ortalamasının da bu değere çok yakın olduğu bulunmuştur. Ölçekten alınan toplam puanın ve alt boyutlarından alınan puanların normalliği ile ilgili bulgular Tablo 4.22'de verilmiştir.

Tablo 4.22. Ölçek ve Alt Boyutlarının Normalliğinin İncelenmesi

Kolmogorov-Smirnov Test				
	Toplam	İşlevsel okuryazarlık	Etkileşimli okuryazarlık	Kritik okuryazarlık
N	125	125	125	125
Kolmogorov-Smirnov Z	1,171	1,287	1,342	1,321
p	,129	,073	,054	,061

Tablo 4.22 incelendiğinde ölçekten alınan toplam puanlar için p değerinin ($p = 0,129$) ve alt boyutların her birinden alınan puanlar için p değerlerinin (işlevsel okuryazarlık için $p = 0,073$; etkileşimli okuryazarlık için $p = 0,054$; kritik okuryazarlık için $p = 0,061$) 0,05 değerinden büyük olduğu ve bu nedenle de normal dağıldığı görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın öğretmen adayları ile ilgili alt problemlerinin yanıtlanmasında parametrik istatistik testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın beşinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyete göre dağılımları Tablo 4.23'te sunulmuştur.

Tablo 4.23. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Cinsiyet	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Kız	94	75,2	65,45	1,92	18,29	0,71	17,68	0,76	29,48	1,09
Erkek	31	24,8	64,66	0,98	18,97	0,42	16,43	0,51	29,26	0,54

Öğretmenlerin ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.24'te verilmiştir.

Tablo 4.24. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

		Varyans Eşitliği için Levene's Test		Bağımsız örneklem t-testi		
		F	p	t	sd	p
Toplam	Varyansların eşit olduğu varsayımı	,119	,731	,390	123	,698
	Varyansların eşit olmadığı varsayımı			,367	46,696	,715
İşlevsel okuryazarlık	Varyansların eşit olduğu varsayımı	,329	,567	-,821	123	,414
	Varyansların eşit olmadığı varsayımı			-,833	52,602	,409
Etkileşimli okuryazarlık	Varyansların eşit olduğu varsayımı	,154	,696	1,280	123	,203
	Varyansların eşit olmadığı varsayımı			1,370	57,985	,176
Kritik okuryazarlık	Varyansların eşit olduğu varsayımı	1,135	,289	,201	123	,841
	Varyansların eşit olmadığı varsayımı			,186	45,353	,853

Tablo 4.24'teki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin toplam beslenme okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre varyanslarının $\alpha=0,05$ önem düzeyinde eşit kabul edilebileceğinden ($F = 0,119$; $p = 0,731 > 0,05$), toplam ölçek puanının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür ($t = 0,390$; $p=0,698 > 0,05$). Benzer sonuçlar ölçeğin alt boyutları olan işlevsel okuryazarlık ($t = -0,821$; $p=0,414 > 0,05$), etkileşimli

okuryazarlık ($t = 1,280$; $p=0,203 > 0,05$) ve kritik okuryazarlık ($t = 0,201$; $p=0,841 > 0,05$) boyutlarında da görülmüştür.

4.6. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Vücut Kitle Endekslerine Göre Değişimi

Araştırmanın altıncı alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmenlerin vücut kitle endekslerine göre dağılımları Tablo 4.25'te sunulmuştur.

Tablo 4.25. Öğretmenlerin Vücut Kitle Endekslerine Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Vücut Kitle Endeksi	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İdeal Kilonun Altı	2	1,6	62,00	2,00	21,50	3,50	13,00	1,00	27,50	6,50
İdeal Kilo	65	52	64,26	1,10	18,46	0,51	16,32	0,59	29,48	0,59
İdeal Kilonun Üzeri	48	38,4	65,75	1,61	19,31	0,59	17,54	0,66	28,90	0,92
İdeal Kilonun Çok Üzeri	10	8	65,00	3,33	18,10	1,10	16,30	1,62	30,60	1,49

Tablo 4.25'teki veriler incelendiğinde öğretmenlerin %52'sinin ideal kiloda olduğu, %1,6'sının ideal kilonun altında ve %46,4'ünün ideal kilonun üzerinde yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların vücut kitle endekslerine göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 4.26. Öğretmenlerin Vücut Kitle Endekslerine Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Toplam	Gruplar Arası	77,854	3	25,951	,266	,850
	Gruplar İçi	11789,554	121	97,434		
	Toplam	11867,408	124			
İşlevsel okuryazarlık	Gruplar Arası	39,526	3	13,175	,801	,496
	Gruplar İçi	1989,866	121	16,445		
	Toplam	2029,392	124			
Etkileşimli okuryazarlık	Gruplar Arası	72,056	3	24,019	1,073	,363
	Gruplar İçi	2708,232	121	22,382		
	Toplam	2780,288	124			
Kritik okuryazarlık	Gruplar Arası	33,237	3	11,079	,366	,778
	Gruplar İçi	3663,595	121	30,278		
	Toplam	3696,832	124			

Tablo 4.26'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin toplam beslenme okuryazarlık puanlarının vücut kitle endeksine göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaşmadığı görülmüştür ($F = 0,266$; $p=0,850 > 0,05$). Benzer sonuçlar ölçeğin alt boyutları olan işlevsel okuryazarlık ($F = 0,801$; $p=0,496 > 0,05$) puanlarında, etkileşimli okuryazarlık ($F = 1,073$; $p=0,363 > 0,05$) puanlarında ve kritik okuryazarlık ($F = 0,366$; $p=0,778 > 0,05$) puanlarında da görülmüştür.

4.7. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Anne ve Babasının Eğitim Durumuna Göre Değişimi

Araştırmanın yedinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmenlerin anne ve babasının eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 4.27 ve Tablo 4.28'de sunulmuştur.

Tablo 4.27. Öğretmenlerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Annenin Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İlköğretim	66	%52,8	67,42	1,03	19,42	0,47	17,09	0,51	30,91	0,65
Lise	35	%28	62,31	1,64	18,94	0,76	15,77	0,84	27,60	0,79
Üniversite	24	%19,2	61,50	2,39	16,92	0,71	17,17	1,16	27,42	1,19

Tablo 4.28. Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Babanın Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
İlköğretim	51	%40,8	67,59	1,09	18,96	0,59	17,61	0,54	31,02	0,77
Lise	36	%28,8	63,11	1,83	18,44	0,56	16,61	0,96	28,06	0,96
Üniversite	38	%30,4	62,84	1,68	18,95	0,72	15,68	0,74	28,21	0,74

Tablo 4.27 ve Tablo 4.28'deki veriler birlikte incelendiğinde öğretmen adaylarının hem annelerinin (%52,8) hem de babalarının (%40,8) çoğunlukla ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların anne ve babasının eğitim durumlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Öncelikle annenin eğitim durumuna göre yapılan analiz sonuçları Tablo 4.29'da verilmiştir.

Tablo 4.29. Öğretmenlerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Toplam	Gruplar Arası	1134,544	3	378,181	4,264	,007
	Gruplar İçi	10732,864	121	88,701		
	Toplam	11867,408	124			
İşlevsel okuryazarlık	Gruplar Arası	121,185	3	40,395	2,561	,058
	Gruplar İçi	1908,207	121	15,770		
	Toplam	2029,392	124			
Etkileşimli okuryazarlık	Gruplar Arası	67,862	3	22,621	1,009	,391
	Gruplar İçi	2712,426	121	22,417		
	Toplam	2780,288	124			
Kritik okuryazarlık	Gruplar Arası	397,977	3	132,659	4,866	,003
	Gruplar İçi	3298,855	121	27,263		
	Toplam	3696,832	124			

Tablo 4.29'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin toplam beslenme okuryazarlık puanlarının annelerinin eğitim durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür ($F = 4,264$; $p=0,007 < 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin alt boyutlarından kritik okuryazarlık ($F = 4,866$; $p=0,003 < 0,05$) puanlarında da görülmüştür. Ancak işlevsel okuryazarlık ($F = 2,561$; $p=0,058 > 0,05$) puanlarında, etkileşimli okuryazarlık ($F = 1,009$; $p=0,391 > 0,05$) alt boyutlarında öğretmenlerin puanlarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmüştür.

Toplam puan ve kritik okuryazarlık alt boyut puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Toplam ölçek puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.30 ve Tablo 4.31'de verilmiştir.

Tablo 4.30. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Varyans Eşitliğinin Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Varyans Eşitliği Testi				
	Annenin Eğitim Durumu	N	$\alpha = 0.05$	
			1	2
Toplam	Üniversite	24	61,50	
	Lise	35	62,31	62,31
	İlköğretim	66		67,42
	p		,978	,074

Tablo 4.30'daki bulgular incelendiğinde toplam puanlarının p değerlerinin ($p=0,978$ ve $p=0,074$) $\alpha = 0,05$ 'ten büyük olduğu görülmekte ve böylece varyanslarının eşit olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda Post-Hoc testleri içinden Gabriel testi kullanılmıştır.

Tablo 4.31. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Değişken	(I) Annenin Eğitim Durumu	(J) Annenin Eğitim Durumu	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
Toplam	Lise	Üniversite	5,924*	2,257	,023
		İlköğretim	-5,110*	1,980	,030
	Üniversite	Üniversite	,814	2,509	,983
		İlköğretim	-5,924*	2,257	,023
		Lise	-,814	2,509	,983

Tablo 4.31'deki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin annelerinin eğitim durumuna göre ölçekten aldıkları toplam puan üzerinde farklılığı yaratan grubun "ilköğretim" grubu olduğu görülmektedir (Tablo 4.31 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmenlerin annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile lise ve üniversite mezunu olanların beslenme okuryazarlıkları istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin kritik okuryazarlık puanının annenin eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.32 ve Tablo 4.33'te verilmiştir.

Tablo 4.32. *Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Varyans Eşitliğinin Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi*

Varyans Eşitliği Testi					
		Annenin	N	$\alpha = 0.05$	
		Eğitim		1	2
		Durumu			
Kritik	Okuryazarlık	Üniversite	24	27,42	
		Lise	35	27,60	27,60
		İlköğretim	66		30,91
		p		,998	1,000

Tablo 4.32'deki bulgular incelendiğinde kritik okuryazarlık puanlarının p değerlerinin ($p=0,998$ ve $p=1,000$) $\alpha = 0,05$ 'ten büyük olduğu görülmekte ve böylece varyanslarının eşit olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda Post-Hoc testleri içinden Gabriel testi kullanılmıştır.

Tablo 4.33. *Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Annenin Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi*

Değişken		(I)	(J)	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
		Annenin Eğitim Durumu	Annenin Eğitim Durumu			
Kritik Okuryazarlık	Gabriel	İlköğretim	Lise	3,309*	1,094	,008
			Üniversite	3,492*	1,247	,014
		Lise	İlköğretim	-3,309*	1,094	,008
			Üniversite	,183	1,387	,999
		Üniversite	İlköğretim	-3,492*	1,247	,014
			Lise	-,183	1,387	,999

Tablo 4.33'teki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin annelerinin eğitim durumuna göre kritik okuryazarlık puanları üzerinde farklılığı yaratan grubun "ilköğretim" grubu olduğu görülmektedir (Tablo 4.33 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmenlerin annelerinden ilköğretim mezunu olanlar ile lise ve üniversite mezunu olanların kritik beslenme okuryazarlıkları istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin babalarının eğitim durumuna göre yapılan analiz sonuçları Tablo 4.34’te verilmiştir.

Tablo 4.34. *Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi*

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Toplam	Gruplar Arası	644,447	2	322,223	3,503	,033
	Gruplar İçi	11222,961	122	91,991		
	Toplam	11867,408	124			
İşlevsel okuryazarlık	Gruplar Arası	81,365	2	40,683	1,839	,163
	Gruplar İçi	2698,923	122	22,122		
	Toplam	2780,288	124			
Etkileşimli okuryazarlık	Gruplar Arası	6,687	2	3,343	,202	,818
	Gruplar İçi	2022,705	122	16,580		
	Toplam	2029,392	124			
Kritik okuryazarlık	Gruplar Arası	251,647	2	125,823	4,456	,014
	Gruplar İçi	3445,185	122	28,239		
	Toplam	3696,832	124			

Tablo 4.34’deki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin toplam beslenme okuryazarlık puanlarının babalarının eğitim durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaştığı görülmüştür ($F = 3,503$; $p=0,007 < 0,05$). Benzer sonuç ölçeğin alt boyutlarından kritik okuryazarlık ($F = 4,456$; $p=0,014 < 0,05$) puanlarında da görülmüştür. Ancak işlevsel okuryazarlık ($F = 1,839$; $p=0,163 > 0,05$) puanlarında, etkileşimli okuryazarlık ($F = 0,202$; $p=0,818 > 0,05$) alt boyutlarında öğretmenlerin puanlarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmüştür.

Toplam puan ve kritik okuryazarlık alt boyut puanları için hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunun belirlenmesi için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Toplam ölçek puanının babanın eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.35 ve Tablo 4.36’da verilmiştir.

Tablo 4.35. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Varyans Eşitliğinin Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Varyans Eşitliği Testi				
		$\alpha = 0,05$		
		N	1	2
		Durumu		
Toplam	Üniversite	36	62,84	
	Lise	38	63,11	63,11
	İlköğretim	51		67,59
	p		,080	,074

Tablo 4.35'teki bulgular incelendiğinde toplam puanlarının p değerlerinin ($p=0,080$ ve $p=0,074$) $\alpha = 0,05$ 'ten büyük olduğu görülmekte ve böylece varyanslarının eşit olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda Post-Hoc testleri içinden Gabriel testi kullanılmıştır.

Tablo 4.36. Öğretmenlerin Toplam Ölçek Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Değişken		(I)	(J)	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
		Babanın Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu			
Toplam	Gabriel	İlköğretim	Lise	4,477*	2,088	,036
			Üniversite	4,746*	2,055	,045
		Lise	İlköğretim	-4,477*	2,088	,036
			Üniversite	,269	2,231	,999
		Üniversite	İlköğretim	-4,746*	2,055	,045
			Lise	-,269	2,231	,999

Tablo 4.36'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin babalarının eğitim durumuna göre ölçekten aldıkları toplam puan üzerinde farklılığı yaratan grubun "ilköğretim" grubu olduğu görülmektedir (Tablo 4.36 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmenlerin babalarından ilköğretim mezunu olanlar ile lise ve üniversite ve lisansüstü mezun olanların beslenme okuryazarlıkları istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin kritik okuryazarlık puanının babanın eğitim durumu gruplarına göre değişimi ile ilgili analiz sonuçları Tablo 4.37 ve Tablo 4.38'de verilmiştir.

Tablo 4.37. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Varyans Eşitliğinin Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Varyans Eşitliği Testi				
		$\alpha = 0.05$		
		N	1	2
Babanın Eğitim Durumu				
Kritik	Üniversite	36	28,06	
Okuryazarlık	Lise	38	28,21	28,21
	İlköğretim	51		31,02
p			,999	,055

Tablo 4.37'deki bulgular incelendiğinde toplam puanlarının p değerlerinin ($p=0,999$ ve $p=0,055$) $\alpha = 0,05$ 'ten büyük olduğu görülmekte ve böylece varyanslarının eşit olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda Post-Hoc testleri içinden Gabriel testi kullanılmıştır.

Tablo 4.38. Öğretmenlerin Kritik Okuryazarlık Puanlarının Babanın Eğitim Alt Gruplarına Göre İncelenmesi

Değişken		(I)	(J)	Ort. Fark (I-J)	Std. Hata	p
		Babanın Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu			
Kritik Okuryazarlık	Gabriel	İlköğretim	Lise	2,964*	1,157	,033
			Üniversite	2,809*	1,139	,044
		Lise	İlköğretim	-2,964*	1,157	,033
			Üniversite	-,155	1,236	,999
		Üniversite	İlköğretim	-2,809*	1,139	,044
		Lise	,155	1,236	,999	

Tablo 4.38'deki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin babalarının eğitim durumuna göre kritik okuryazarlık puanları üzerinde farklılığı yaratan grubun "ilköğretim" grubu olduğu görülmektedir (Tablo 4.38 üzerinde p değeri 0,05'ten küçük olan koyu işaretlenmiştir). Bir başka ifadeyle öğretmenlerin babalarından ilköğretim mezunu olanlar ile lise ve üniversite mezunu olanların kritik beslenme okuryazarlıkları istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.8. Öğretmenlerin Beslenme Okuryazarlıklarının Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Değişimi

Araştırmanın sekizinci alt problemine yanıt vermek amacıyla öncelikle araştırmaya katılan öğretmenlerin ailelerinin ekonomik durumuna göre dağılımları Tablo 4.39’da sunulmuştur.

Tablo 4.39. Öğretmenlerin Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Tanılayıcı İstatistikleri

Ailenin Ekonomik Durumu	f	%	Toplam		İşlevsel		Etkileşimli		Kritik	
			Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
2000 TL ve altı	38	%30,4	67,63	1,59	18,79	0,77	17,68	0,79	31,16	0,98
2001 TL ve 4000 TL arası	53	%42,4	64,28	1,33	19,68	0,41	16,34	0,59	28,26	0,78
4001 TL ve 6000 TL arası	24	%19,2	62,83	1,66	17,42	0,79	16,02	1,04	29,42	0,71
6001 TL ve üstü	10	%8	62,20	4,01	17,60	1,74	17,20	1,68	27,60	1,31

Tablo 4.39’deki veriler incelendiğinde öğretmenlerin ailelerinin %30,4’ünün ekonomik durumunun 2000 TL ve altında, %42,4’ünün ise 2001 TL ile 4000 TL arasında yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini incelemek amacıyla tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.40’da verilmiştir.

Tablo 4.40. Öğretmenlerin Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Beslenme Okuryazarlıklarının İncelenmesi

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Toplam	Gruplar Arası	478,878	3	159,626	1,696	,171
	Gruplar İçi	11388,530	121	94,120		
	Toplam	11867,408	124			
İşlevsel okuryazarlık	Gruplar Arası	101,296	3	33,765	2,119	,101
	Gruplar İçi	1928,096	121	15,935		
	Toplam	2029,392	124			
Etkileşimli okuryazarlık	Gruplar Arası	56,191	3	18,730	,832	,479
	Gruplar İçi	2724,097	121	22,513		
	Toplam	2780,288	124			
Kritik okuryazarlık	Gruplar Arası	217,244	3	72,415	2,518	,061
	Gruplar İçi	3479,588	121	28,757		
	Toplam	3696,832	124			

Tablo 4.40'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin toplam beslenme okuryazarlık puanlarının ailelerinin ekonomik durumuna göre $\alpha=0,05$ önem düzeyinde farklılaşmadığı görülmüştür (F = 1,696; p=0,171 > 0,05). Benzer sonuçlar ölçeğin alt boyutları olan işlevsel okuryazarlık (F = 2,119; p=0,101 > 0,05) puanlarında, etkileşimli okuryazarlık (F = 0,832; p=0,479 > 0,05) puanlarında ve kritik okuryazarlık (F = 2,518; p=0,061 > 0,05) puanlarında da görülmüştür.

4.9. Öğretmenlerin Sağlıklı Beslenme ile ilgili Görüşlerinin Belirlenmesi

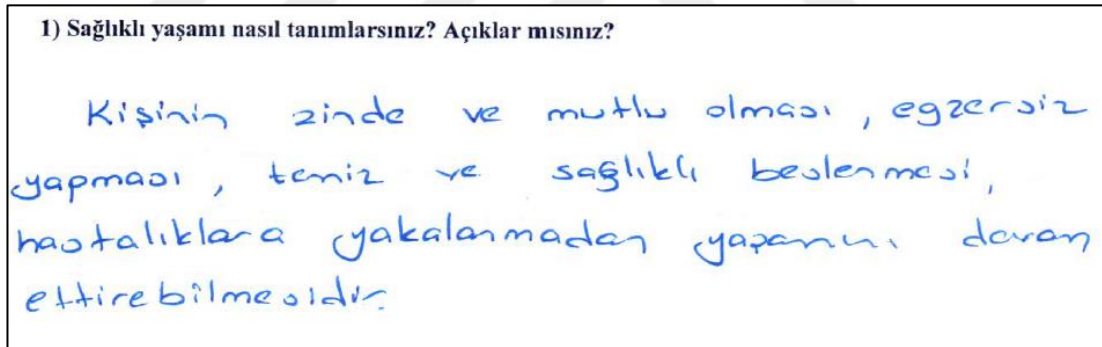
Araştırmanın dokuzuncu alt problemine yanıt vermek amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlere sorulan 6 sorunun betimsel analizi bu kısımda soru sırasıyla sunulmuştur.

Öğretmenlerden ilk olarak “Sağlıklı yaşamı nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin birinci soruya verdikleri yanıtların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.41’de verilmiştir.

Tablo 4.41. Öğretmenlerin Görüş Formunun Birinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

Kategori	Frekans	Yüzde
Spor yapmak – zinde olmak	95	%76,0
Stresten uzak durmak	66	%52,8
Dengeli beslenme	44	%35,2
Hastalık olmadan yaşamak	40	%32,0
Zararlı alışkanlıklardan uzak durmak	38	%30,4
Huzurlu yaşamak	26	%20,8
Sağlıklı beslenme	23	%18,4
Düzenli uyku uyumak	18	%14,4

Tablo 4.41’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 95’i (%76’sı) sağlıklı yaşamı tanımlarken en çok “spor yapmak” ya da “zinde olmak” ifadelerini kullandıkları görülmüştür. Bir başka ifadeyle bu öğretmenlere göre spor yapmak ve zinde kalmak sağlıklı yaşamın temel unsurudur. Örnek bir öğretmenin yanıtı Resim 4.1’de görülmektedir.

Resim 4.1. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 1

Araştırmaya katılan 125 öğretmenin 66’sına göre (%52,8) sağlıklı yaşamın ikinci önemli unsuru ise stresten uzak durmaktır. Bu kategorinin ardından öğretmenlerin en fazla yanıt olarak sundukları ifadeler “dengeli beslenme” ile ilgilidir (44 öğretmen - %35,2). Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar içerisinde “dengeli beslenme” ifadesinin açık biçimde yer almasının yanı sıra “protein, yağ ve karbonhidrattan yeterli miktarda tüketmek”, “her şeyden azar azar yemek” ve “besinlerden yakın miktarlarda tüketmek” gibi ifadeler de “dengeli beslenme” kategorisi altında değerlendirilmiştir. Örnek bir öğretmenin yanıtı Resim 4.2’de gösterilmektedir.

1) Sağlıklı yaşamı nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?

Sağlıklı Yaşam = Düzenli beslenme + düzenli spor + stresiz yaşam

Resim 4.2. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 2

Araştırmaya katılan 125 öğretmenden 40'ı (%32) sağlıklı yaşamın kelime anlamıyla uyumlu olarak “hastaliksız”, “doktorsuz” gibi ifadeler kullanmışlardır ve bunlar da “hastalık olmadan yaşamak” kategorisi altında toplanmıştır. Öğretmenler tarafından en çok ifade edilen bir diğer sağlıklı yaşam unsuru da “sigara, alkol, uyuşturucu” gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durmaktır. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.3'te gösterilmiştir.

1) Sağlıklı yaşamı nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?

Sağlıklı beslenme ve spor yapmak, zararlı alışkanlıklardan uzak durmak, Pozitif düşünmek

Resim 4.3. Birinci soruya verilen örnek yanıt - 3

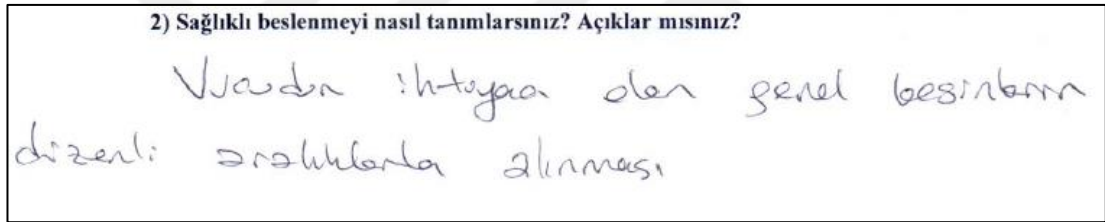
Öğretmenlerin ilk soruya verdikleri diğer yanıtlar ise azalan sırayla “huzurlu yaşamak” (26 öğretmen - %20,8), “sağlıklı beslenme (fast food, aşırı yağlı, aşırı tuzlu vb. yememek)” (23 öğretmen - %18,4) ve “düzenli uyku” (18 öğretmen - %14,4).

Görüş formunun ikinci sorusu olarak, öğretmenlerden “Sağlıklı beslenmeyi nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin ikinci soruya verdikleri yanıtların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.42’de verilmiştir.

Tablo 4.42. Öğretmenlerin Görüş Formunun İkinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

Kategori	Frekans	Yüzde
Dengeli beslenme	106	%84,8
Doğal beslenme	58	%46,4
Paketlenmiş yiyeceklerden uzak durmak	37	%29,6
Aşırı karbonhidrattan kaçınmak	23	%18,4
Fast food tüketimini azaltmak	20	%16,0

Tablo 4.42’deki veriler incelendiğinde öğretmenlerin %84,8’i (106 öğretmen) sağlıklı beslenmeyi tanımlarken “dengeli beslenme” kavramını kullanmıştır. Bir başka ifadeyle araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğuna göre her besin grubundan yeterli miktarda dengeli biçimde tüketmek sağlıklı beslenmenin en önemli unsurudur. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.4’te gösterilmiştir.

Resim 4.4. İkinci soruya verilen örnek yanıt - 1

Öğretmenlerin yarıya yakınına göre (58 öğretmen - %46,4) sağlık beslenmenin diğer önemli unsuru “organik olan” yani “doğal yollarla üretilmiş olan” besinleri tüketmektir. Benzer olarak öğretmenlerin 37’si (%29,6) paketlenmiş yiyeceklerden uzak durularak sağlıklı beslenilebileceğini ifade etmişlerdir. Son olarak da birbirine yakın değerlerde sağlık beslenme için, 23 öğretmen “aşırı karbonhidrattan (unlu ve şekerli besinlerden) uzak durmak” gerektiğini ve 20 öğretmen de “fast food tüketiminden kaçınmak” gerektiğini söylemişlerdir. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.5’te gösterilmiştir.

2) Sağlıklı beslenmeyi nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?

Tüm öğünleri atlamadan ve dengeli beslenmektir. Et ve sebzeği mümkün olduğunca tüketmeliyiz. Meyve, kuruyemiş ve suyu orantılı bir şekilde tüketmeli, şekerden mümkün olduğunca uzak durmalıyız.

Resim 4.5. İkinci soruya verilen örnek yanıt - 2

Öğretmenlerin görüş formunun üçüncü sorusu olarak, öğretmenlerden “Sağlıklı beslendiğinizi düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?” sorusuna öncelikli olarak evet ya da hayır biçiminde yanıt vermeleri ve ardından açıklama yapmaları istenmiştir. Öğretmenlerin 88’i (%70,4) sağlıklı beslendikleri düşündüğünü ifade ederken, 37’si sağlıklı beslenmediğini düşündüğünü belirtmiştir. Öğretmenlerin üçüncü soruya verdikleri açıklamaların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.43’te verilmiştir.

Tablo 4.43. Öğretmenlerin Görüş Formunun Üçüncü Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

	Kategori	Frekans	Yüzde
Evet	Dengeli beslenme	54	%61,36
	Aşırı yağ ve karbonhidrattan uzak durmak	45	%51,14
	Hazır gıdadan uzak durmak	20	%22,73
Hayır	Düzensiz beslenme	31	%35,78
	Organik olmayan yiyecek tüketimi	23	%27,16
	Alışkanlıkları değiştiremememe	13	%15,48
	Abur cubur tüketimi	6	%7,16
	Ev dışı yemek yeme	5	%5,89

Tablo 4.33’teki veriler incelendiğinde üçüncü soruya “evet” yanıtı veren 88 öğretmenden %61,36’sı dengeli beslendiğinden, %51,14’ü aşırı yağ ve karbonhidrat ağırlıklı beslenmediğinden ve %22,73’ü de hazır gıdalardan uzak durduğundan sağlıklı beslendiğini düşündüğünü ifade etmişlerdir. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.6’da gösterilmiştir.

3) Sağlıklı beslendiğinizi düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

a) Evet. Çünkü hazır gıdalardan uzak duruyoruz,

Resim 4.6. Üçüncü soruya verilen örnek yanıt - 1

Öğretmenlerin Tablo 4.33'teki verilerde üçüncü soruya "hayır" yanıtı veren 37 öğretmenden büyük çoğunluğu (%83,78) düzensiz beslendiğinden, öğün atladığından ya da öğünlerde dengeli beslenme gerçekleştirmediğinden dolayı sağlıklı beslenmediğini düşündüğünü ifade etmiştir. Benzer şekilde 37 öğretmenin 23'ü (%62,16) tükettikleri besinlerin çoğunun organik olmamasından dolayı ve 13'ü de (%35,14) geçmişten gelen alışkanlıklarını değiştiremediğinden dolayı sağlık beslendiğini düşünmektedir. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.7'de gösterilmiştir.

b) Hayır. Çünkü unlu ve şekerli gıdalardan uzak duramıyorum,

Resim 4.7. Üçüncü soruya verilen örnek yanıt - 2

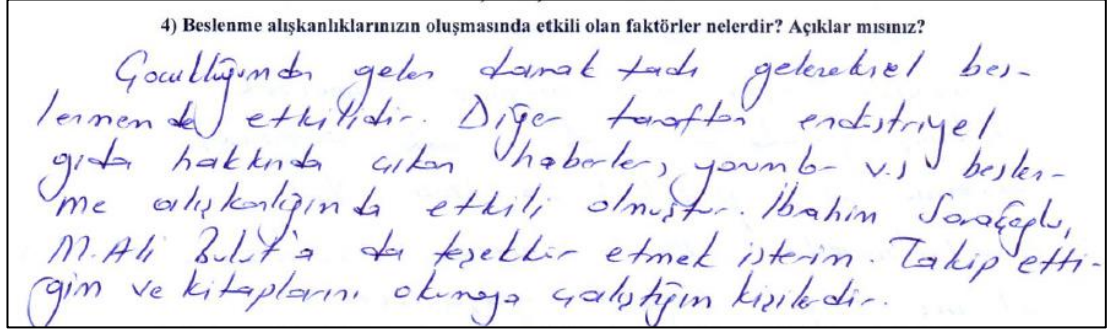
Öğretmenlerin görüş formunun dördüncü sorusu olarak, öğretmenlerden "Beslenme alışkanlıklarınızın oluşmasında etkili olan faktörler nelerdir? Açıklar mısınız?" sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin birinci soruya verdikleri yanıtların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.44'te verilmiştir.

Tablo 4.44. Öğretmenlerin Görüş Formunun Dördüncü Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

Kategori	Frekans	Yüzde
Aile	78	%62,4
Uzmanlar/Haberler/Bilimsel yayınlar	45	%36,0
Çevresel faktörler	42	%33,6
Çalışma hayatı	26	%20,8
Alışkanlıklara bağlı kalmak	15	%9,6

Tablo 4.44'teki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 125 öğretmenin 78'ine (%62,4) göre beslenme alışkanlıklarının oluşmasında ailelerinin rolü en fazladır. Aile

faktörünü sırasıyla %36 ile uzmanların görüşleri, bilimsel yayınlar veya haberler ile %33,6 ile arkadaş, akraba veya öğretmen gibi çevresel faktörler izlemektedir. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.8’de gösterilmiştir.

Resim 4.8. Dördüncü soruya verilen örnek yanıt - 1

Öğretmenlerin görüş formunun beşinci sorusu olarak, öğretmenlerden “Beslenme alışkanlığınızın ortaya çıkmasında öğrenim basamaklarının (Okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise, üniversite) etkisini açıklar mısınız?” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.45’te verilmiştir.

Tablo 4.45. Öğretmenlerin Görüş Formunun Beşinci Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

Kategori	Frekans	Yüzde
Okul öncesi ve Aile	69	%55,2
İlkokul bilgileri	43	%34,4
Öğretmen rol model olması	37	%29,6
Değişiklik olmadı	23	%18,4
Üniversite hayatı	21	%16,8

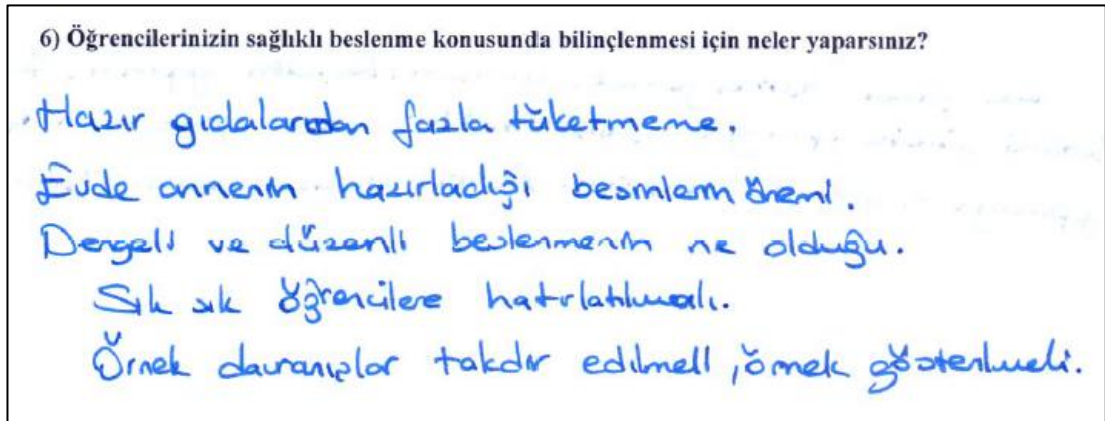
Tablo 4.45’teki veriler incelendiğinde öğretmenlerin sahip oldukları beslenme alışkanlıklarını kazanmada okul öncesi dönemde özellikle ailelerinin etkisinin en fazla olduğunu ifade etmişlerdir (69 öğretmen - %55,2). Bunun yanı sıra özellikle ilkökulda edindikleri bilgilerin ve öğretmenlerini rol model almalarının beslenme alışkanlığından önemli olduğunu eklemişlerdir. Bunun dışında 21 öğretmen ise beslenme alışkanlığında en çok üniversite hayatının etkisi olduğunu belirtmiştir.

Görüş formunun son sorusu olarak, öğretmenlerden “Öğrencilerinizin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlenmesi için neler yaparsınız?” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Öğretmenlerin altıncı soruya verdikleri yanıtların uzman görüşü sonunda elde edilen kodlamalarına göre dağılımı Tablo 4.46’da verilmiştir.

Tablo 4.46. Öğretmenlerin Görüş Formunun Altıncı Sorusuna Verdikleri Yanıtların Analizi

Kategori	Frekans	Yüzde
Konuşma/Açıklama	97	%77,6
Öneride bulunma	73	%58,4
Film gösterimi/Etkinlik	68	%54,4
Rol model olma	27	%21,6
Yasaklama	13	%10,4

Tablo 4.46’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 125 öğretmenin %77,6’sı (97 öğretmen) öğrencilere sağlıklı beslenme konusunda onlarla konuştuğunu ve hangi besinlerin sağlıklı olduğunu, hangilerinin sağlıksız olduğunu açıkladığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra 73 öğretmen (%58,4) sağlıklı beslenme konusunda önerilerde bulunurken, öğretmenlerin %54,4’ü sağlıklı beslenme ile ilgili etkinlik yaptırdığını ya da film gösteriminde bulunduğunu belirtmişlerdir. Örnek bir öğretmen yanıtı Resim 4.9’da gösterilmiştir.

Resim 4.9. Altıncı soruya verilen örnek yanıt - 1

Öğretmenlerin Benzer şekilde 125 öğretmenin 27 tanesi kendisi rol model olmaya çalıştığını ifade ederken, sadece 13 tanesi sağlıklı olmayan besinlere yasak getirmeye çalıştığını belirtmiştir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde öğretmen adayları ve öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, vücut kitle endeksi gibi çeşitli değişkenlere göre değişip değişmediğinin incelenmesi ve öğretmenlerin beslenme hakkındaki görüşlerinin belirlenmesini hedefleyen bu çalışmada elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar alan yazındaki çalışmalarla karşılaştırılarak verilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri cinsiyete, vücut kitle endeksine ve annelerinin eğitim durumuna göre değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Buna karşın öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık düzeyleri babalarının eğitim durumuna ve ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermemektedir.

Öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre değişkenliği detaylı incelendiğinde kızların (ortalama puan: 69,33) erkeklere (ortalama puan: 67,21) göre daha yüksek beslenme okuryazarı olduğu bulunmuştur. Bu durum Aihara ve Minai'nin (2011) yaptığı çalışmada da ortaya çıkmıştır. Aihara ve Minai'nin (2011) yaptığı çalışmada erkeklerin beslenme okuryazarlığı kadınlardan daha sınırlı olduğu ifade edilmiştir. Benzer sonuçlar ölçeğin iki alt boyutu olan etkileşimli ve kritik okuryazarlık düzeylerinde de saptanmıştır. Her iki alt boyutta da kızların ortalama puanı erkeklere göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bu durum kız öğretmen adaylarının beslenme ile gereken bilgiler ile daha çok ilgilendikleri, profesyonel kişilerden daha çok destek aldıkları ve edindikleri bilgileri daha eleştirel olarak analiz edebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık puanlarının vücut kitle endeksine göre değişkenliği detaylı incelendiğinde, ideal kilonun altı olarak nitelendirilen, vücut kitle endeksi 18,49'un altı olan, gruptaki öğretmen adaylarının diğer gruplardan daha düşük (ortalama puan: 65,90) beslenme okuryazarlığına sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer sonuç etkileşimli okuryazarlık alt boyut puanlarında da görülmüştür. Bu alt boyutta da ideal kilonun altında olan öğretmen adaylarının puanları (ortalama puan: 16,86) diğer gruplardan daha düşük olarak saptanmıştır. Bu iki sonuç ideal kilonun altında olan

öğretmen adaylarının beslenme ile ilgili konularda profesyonel kişilerle işbirliği yapmakta daha az ilgilendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlık puanlarının annenin eğitim durumuna göre değişkenliği detaylı incelendiğinde, annenin eğitim durumu ilköğretim olan öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlıklarının (ortalama puan: 70,04) diğer eğitim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum eğitim düzeyi her ne kadar diğer eğitim düzeylerine göre en altta yer almasına karşın, öğretmen adaylarının annelerinin beslenme konusunda öğretmen adaylarına daha fazla katkı verebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeylerinin annelerinin ve babalarının eğitim durumuna göre değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Buna karşın öğretmenlerin beslenme okuryazarlık düzeyleri cinsiyete, vücut kitle endeksine göre ve ailelerinin ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermemektedir.

Öğretmenlerin beslenme okuryazarlık puanlarının annenin eğitim durumuna göre değişkenliği detaylı incelendiğinde, annenin eğitim durumu ilköğretim olan öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlıklarının (ortalama puan: 67,42) diğer eğitim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir sonuç da öğretmenlerin babalarının eğitim durumuna göre değişkenliği detaylı incelendiğinde ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin babalarının eğitim durumu ilköğretim olan öğretmen adaylarının beslenme okuryazarlıklarının (ortalama puan: 67,59) diğer eğitim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğretmen adaylarında olduğu gibi eğitim düzeyi her ne kadar diğer eğitim düzeylerine göre en altta yer almasına karşın, öğretmen adaylarının ebeveynlerinin beslenme konusunda öğretmen adaylarına daha fazla katkı verebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sağlıklı beslenme ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde, öncelikle öğretmenlerin sağlıklı yaşam ile spor yapmayı büyük çoğunlukla ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (95 öğretmen - %76). Spor yapmanın sağlıklı bir bedene sahip olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğu bu sonuç beklenen bir sonuç olarak görülebilir. Ayrıca dengeli ve sağlıklı beslenmenin

sağlıklı yaşam ile ilişkisi de öğretmenler tarafından ifade edilmiştir (Toplam 65 öğretmen - %53,6). Öğretmenler sağlıklı beslenme için ise özellikle her türlü besin grubundan vücudun gerektiği kadar yemenin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerin %84,8'i sağlıklı beslenmenin dengeli beslenme ile mümkün olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin %70,4'ü kendilerinin sağlıklı ve dengeli beslendiğini düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Sağlıklı beslenmediğini ifade eden öğretmenlerin %83,78'i ise öğün atladıklarını ve bu nedenle düzensiz beslendiklerini söylemişlerdir.

Öğretmenler öğrenciler ile sağlıklı beslenme konusunda sıklıkla konuştuklarını, onlara önerilerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca sağlıklı beslenme konusunda teknolojiden de yararlanan öğretmenler sınıf içerisinde örnek olabilecek film veya video gösteriminde bulduklarını dile getirmişlerdir.

6. ÖNERİLER

Araştırmanın ve yapılan diğer araştırmaların sonucunda şu önerilerde bulunulabilir:

- 1) Öğrencilere beslenme okuryazarlığı kazandırmada hem ailenin hem de öğretmenlerin rolünün olduğu belirlendiğinden, öncelikle aileye ve öğretmenlere sağlıklı beslenme konusunda eğitici seminerler verilebilir.
- 2) Bireylerin vücut kitle endeksleri ile beslenme okuryazarlığı arasında bulunan ilişkiden ötürü, bireylere ideal vücut endeksine sahip olması profesyonel yardım almaları sağlanılabilir.
- 3) Beslenme ile ilgili doğru ve güvenilir bilimsel bilgilere erişim sağlanabilmesi için gerek görsel gerek yazılı gerekse sosyal medyanın etkili kullanılması sağlanılabilir.

KAYNAKLAR

- ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı (2004). *Health Literacy: A prescription to end confusion*. Washington DC: National Academies Press.
- Aihara, Y., & Minai, J. (2011). Barriers and catalysts of nutrition literacy among elderly Japanese people. *Health promotion international*, 26(4), 421-431.
- Aktaş, N. ve Cebirbay, M. A. (2003). Tüketicilerin Beslenme Bilgilerine Erişmede Kullandıkları Kitle İletişim Araçları Üzerine Bir Araştırma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (11), 47-56.
- Allen, L. and Gillespie, S. (2001) "What Works? A review of the Efficacy and Effectiveness of Nutrition Interventions", *United Nations Administrative Committee on Coordination Sub-Committee on Nutrition, Asian Development Bank, ACC/SCN Nutrition Policy Paper No.19*.
- Appleton, A. A. (2010). *Promoting health literacy through the school nutrition environment*. Unpublished Master Thesis, Iowa State University.
- Bari, N. N., (2012). *Nutrition Literacy Status Of Adolescent Students in Kampala District, Uganda*. Master Thesis, Høgskolen i Akershus
- Baysal, A. (2002). *Genel Beslenme*, Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Baysal, A. (2003) Sosyal eşitsizliklerin beslenmeye etkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 25(4), 66-72
- Bazzano, L.A., Serdula, M.K. and Liu, S. (2003) Dietary intake of fruits and vegetables and risk of cardiovascular disease. *Current Atherosclerosis Reports*, 5,492–499.
- Besler, H. T., Büyüktuncer, Z., ve Uyar, M.F. (2012). Consumer understanding and use of food and nutrition labeling in Turkey, *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 44(6), 584-591.
- Buttriss, J. L. (1997) Food and nutrition: attitudes, beliefs, and knowledge in the United Kingdom. *American Journal of Clinical Nutrition*, (65), 1985-1995.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carbone, E. T., ve Zoellner, J. M. (2012). Nutrition and health literacy: a systematic review to inform nutrition research and practice. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 112(2), 254-265.

- Cimbaro, M. A. (2008) Nutrition literacy: Towards a new conception for home economics education, *The University of British Columbia*, Vancouver.
- Crites Jr, S. L., & Aikman, S. N. (2005). Impact of nutrition knowledge on food evaluations. *European journal of clinical nutrition*, 59(10), 1191.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson, Merrill, Prentice Hall.
- Çömlekçioğlu, U. (2017). *Renkli resimlerle beslenme ve sindirim*. Erişim adresi: <http://books.google.com>. Erişim Tarihi: 11.05.2018.
- Dalane, J. Ø. (2011). *Nutrition literacy hos sykepleierstudenter* (Master's thesis, Høgskolen i Akershus).
- Diamond, J. (2007) Development of a Reliable and Construct Valid Measure of Nutritional Literacy in Adults, *Nutrition Journal*, 6(5),1-4.
- Dünya Sağlık Örgütü (2003) Diet, Nutrition and the prevention of chronic diseases, *Report of a WHO/FAO Expert Consultation, WHO Technical Report Series:916*, Geneva.
- Dünya Sağlık Örgütü (2004) Food and Health in Europe: A New Basis for Action, *WHO Regional Publications European Series, No.96*, Geneva.
- Dünya Sağlık Örgütü (2010) Creating an Enabling Environment For Population-Based salt reduction strategies: *Report of a joint technical meeting held by WHO And The Food Standards Agency*, United Kingdom.
- Dünya Sağlık Örgütü (2011) Noncommunicable diseases country profiles. *Report of a joint technical meeting held by WHO And The Food Standards Agency*, United Kingdom
- Gibbs, H., & Chapman-Novakofski, K. (2012). A review of health literacy and its relationship to nutrition education. *Topics in Clinical Nutrition*, 27(4), 325-333.
- Gökengin, D. (2007) AIDS ve yaşam kalitesi, *Uluslararası Katılımlı 2. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Kongresi*. İzmir.
- Günsoy, G. H. (2013) Yetişkin bireylerin yaşam kalitesi ile besin tüketim alışkanlıkları ve bazı antropometrik parametreler arasındaki ilişkinin saptanması. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2009) Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü*,

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

- He, F. J., & MacGregor, G.A. (2009) A comprehensive review on salt and health and current experience of worldwide salt reduction programmes. *Journal of Human Hypertension*, 23,363–384.
- Heigham, J., & Croker, R.A. (2009). *Qualitative Research in Applied Linguistics A Practical Introduction*. Palgrave Macmillan, New York.
- Horasan, N. E. (2012) Beslenme, Hemşirelik Esasları. Atabek Aştı T ve Karadağ A (Eds.), *Hemşireliğin doğası*. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 898-905.
- Hu, F. B., Stampfer, M. J., Manson, J. E., Rimm, E., Colditz, G. A., Rosner, B. A., Hennekens, C. H., & Willett, W. C. (1997). Dietary fat intake and the risk of coronary heart disease in women. *New England Journal of Medicine*, 337(21), 1491-1499.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kennett, A. (2014). *A pilot study to explore the correlation between parental nutrition literacy, child healthy eating index-2010 and weight status*. Unpublished doctoral dissertation, University of Kansas.
- Kirsch, I., Jungeblut, A., Jenkins, L., & Kolstad, A. (1993). Adult Literacy in America.. *National Center for Education Statistics* Washington, DC.
- Kjøllesdal, J. G. (2009). *Nutrition literacy: utvikling og utprøving av et spørreskjema som måler grader av nutrition literacy* (Master's thesis, Høgskolen i Akershus).
- Köksal, M. S. (2015). Karma Yöntem Araştırma Desenleri. Y. Dede, & S. B. Demir içinde, *Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri* (s. 172-173). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kutner, M., Greenburg, E., Jin, Y., & Paulsen, C. (2006). The Health Literacy of America's Adults: Results from the 2003 National Assessment of Adult Literacy. NCES 2006-483. *National Center for Education Statistics*.
- Meyer, K. A., Kushi, L. H., Jacobs, D. R., & Folsom, A. R. (2001). Dietary fat and incidence of type 2 diabetes in older Iowa women. *Diabetes care*, 24(9), 1528-1535.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Morse, J. M. (2003). Principles of mixed methods and multimethod research design. *Handbook of mixed methods in social and behavioral research, 1*, 189-208.
- Mollaoğlu, M. (2007) Kronik hastalıklarda yaşam kalitesi ve hemşirelik. *Uluslararası Katılımlı 2. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Kongresi*. İzmir.
- Ocak, İ., Duban, N., ve Yağcı, G. (2016). İlkokul öğrencilerinin kişisel bakım, temizlik ve beslenme ile ilgili görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(4)*, 1249-1263.
- Owens, S. (2015). *Translation of a Nutrition Literacy Assessment Instrument for Use in the Latino Population of Greater Kansas City*. Unpublished doctoral dissertation, University of Kansas.
- Önder, F. O., Kurdoğlu, M., Oğuz, G., Özben, B., Atilla, S., ve Oral, S. N. (2000). Gülveren lisesi son sınıf öğrencilerinin bazı beslenme alışkanlıklarının saptanması ve bunun malnütrisyon prevalansı ile olan ilişkisi. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni, 21(1)*, 12-8.
- Pekcan, G. (1998) Türkiye’de beslenme durumu. 5. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri*. Ankara, 5-7 Kasım, 51-53.
- Pekcan, G. ve Karaağaoğlu N. (2000) "State of nutrition in Turkey". *Nutrition and Health, 14*,41-52.
- Riboli, E. ve Norat, T. (2003) Epidemiologic evidence of the protective effect of fruit and vegetables on cancer risk. *American Journal of Clinical Nutrition, 78(Suppl.)*, 559–569.
- Sabbağ, Ç. (2003). İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Sabbağ, Ç., ve Sürücüoğlu, M. S. (2011). İlköğretim Öğrencilerine Verilen Beslenme Eğitiminin Beslenme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin Değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Food Technologies, 6(3)*, 1-13.
- Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2008) *Beslenme Modülleri, Eğitimciler İçin Eğitim Rehberi*. Ankara: İlkay Ofset Matbaacılık.
- Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2011). *Türkiye sağlıklı beslenme ve hareketli hayat programı (2010-2014)*. Ankara: Kuban Matbaacılık Yayıncılık. Erişim adresi: http://beslenme.gov.tr/content/files/home/turkiye_obezite_sismanlik_ile_mucadele_ve_kontrolprogrami_2010_2014.pdf adresinden 11.05.2018 tarihinde alınmıştır.

- Salmeron J., Hu F. B., Manson J. E., Stampfer M. J., Colditz G. A., Rimm E. B., & Willett W. C. (2001). Dietary fat intake and risk of type 2 diabetes in women. *American Journal of Clinical Nutrition*, 73, 1019–1026.
- Sonay-Türkmen, A., Kalkan, İ. ve Filiz, E. (2017). Adolesan beslenme okuryazarlığı ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Hakemli Beslenme Araştırmaları Dergisi*, 10, 1-16.
- Şavran, T.G. (2010) Toplumsal eşitsizlikler ve sağlık: Eskişehir'de sosyolojik bir araştırma. *Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon Yayınevi, İstanbul.
- Uçar, A., Özdoğan, Y., & Özfer-Özçelik A. (2012) Does nutrition knowledge change nutrition behavior?. *HealthMED*, 6(6), 2028-2035.
- URL1 (2018). <http://www.tdk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 11.05.2018.
- URL2 (2018). *Kastamonu Üniversitesi Öğrenci Sayıları*. <https://www.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/menu-oidb-istatistikler-tr> adresinden 21.05.2018 tarihinde alınmıştır.
- URL3 (2018). Örneklem büyüklüğü hesaplama http://www.cozumaraştırma.com.tr/orneklemhesaplama_1_60.htm. Erişim tarihi: 21.05.2018
- Weiss, B. D., Mays, M. Z., Martz, W., Castro, K. M., DeWalt, D. A., Pignone, M. P., & Hale, F. A. (2005). Quick assessment of literacy in primary care: the newest vital sign. *The Annals of Family Medicine*, 3(6), 514-522.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., ve Özkan, S. (2007). Üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(6), 87-104.
- Zoellner, J., Connell, C., Bounds, W., Crook, L., & Yadrick, K. (2009). Peer reviewed: nutrition literacy status and preferred nutrition communication channels among adults in the lower Mississippi Delta. *Preventing chronic disease*, 6(4), 211-221.

EKLER

EK 1 ADOLESAN BESLENME OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ

EK 2 BESLENME GÖRÜŞ FORMU

EK 3 ÖLÇEK KULLANIM İZİN E-POSTASI

EK 1 Adolesan Beslenme Okuryazarlık Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Sizlerin sağlıklı beslenmeye ilişkin bilgilerini, görüşlerini, tutumlarını ve davranışlarını ortaya çıkarmak amacıyla yürütmekte olduğum yüksek lisans tez çalışması için görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu tez çalışmamda sorulara vereceğiniz cevaplar bilimsel bir araştırmaya veri sağlayacak ve bunun dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Kişisel bilgileriniz saklı tutulacaktır. Lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun olan cevabı işaretleyiniz.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Demografik Bilgiler

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

Kilonuz:

Boyunuz:

Annenizin Eğitim Durumu:

ilköğretim Lise Üniversite Lisansüstü Diğer:

Annenizin Mesleği:

Babanızın Eğitim Durumu:

ilköğretim Lise Üniversite Lisansüstü Diğer:

Babanızın Mesleği:

Ailenizin ekonomik durumu:

2000 TL ve altı 2001 TL – 4000 TL 4001 TL – 6000 TL 6001 TL ve üzeri

EK 1'in devamı

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Beslenme, sağlık ve gıda uzmanlarının kullandığı teknik kelimeleri anlamakta zorlanırım.					
Beslenme, sağlık ve gıda uzmanlarının kullandığı dili anlamakta zorlanırım.					
Beslenme, gıda ve diyet hakkında okuduğum bilgileri anlamakta zorlanırım.					
Doktor, hemşire veya diyetisyenden diyet önerisi aldığımda beslenmemi nasıl değiştireceğimi anlamakta zorlanırım					
Beslenme, gıda ve diyet hakkında bir yazı okuduğumda bilmediğim kelimelerle karşılaşırım					
Dünya Sağlık Örgütünün günlük sebze ve meyve tüketimi konusundaki önerileri hakkında fikrim yok					
Beslenme, gıda veya diyet hakkında bir şeyler okuduğumda anlamama yardımcı olacak birine ihtiyaç duyarım					
Benim için yararlı olduğunu düşündüğüm çeşitli kaynaklardan diyet hakkında bilgi toplarım					
Diyet hakkında bilgi edindikten sonra yeme alışkanlığım değişti					
Arkadaşlarım, ailem ve akrabalarım ile diyet hakkında konuşurum					
Dengeli beslenmeyi oluşturan unsurlar hakkında sık sık yazılar okurum					
Beslenme ile ilgili (ör; diyet konusunda) bilgi aradığımda interneti kullanırım.					
Sağlıklı beslenme hakkında beslenme uzmanlarıyla (Doktor, hemşire diyetisyen gibi) kolayca iletişime geçebilirim					
Okulumdan sağlıklı beslenme hizmeti beklerim					
Okul kantinlerinin sağlıklı gıda seçmesi benim için önemlidir					
Beslenme, diyet ve gıdalar hakkında okuduğum bilgilerin bilimsel kanıtlara dayanması benim için önemlidir					
Ailemin ve arkadaşlarımla beslenmeyle ilgili tavsiyelerinden etkilenirim					
Gazete ve dergilerden okuduğum beslenme ile ilgili tavsiyelerden etkilenirim					
Sağlıklı gıda tüketimi konusunda başkalarını (ör: ailemi ve arkadaşlarımla) etkilemeye çalışırım					
Okulumda sağlıklı beslenmeye yönelik çalışmalarda aktif rol almaya hazırım					
Beslenme hakkında medyada yayınlanan bilimsel sonuçlara inanırım					
Türkiye'de beslenmenin geliştirilmesini hedefleyen politik konularda kolayca yer alabilirim					

EK 2 Sağlıklı Beslenme G6rüş Formu

1) Sağlıklı yaşamı nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?

2) Sağlıklı beslenmeyi nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?

3) Sağlıklı beslendiğinizi düşünüyör musunuz? Açıklar mısınız?

a) Evet. Çünkü

b) Hayır. Çünkü

4) Beslenme alışkanlıklarınızın oluşmasında etkili olan faktörler nelerdir? Açıklar mısınız?

5) Beslenme alışkanlığınızın ortaya çıkmasında öğrenim basamaklarının (Okul öncesi, ilkököl, ortaokul, lise, üniversite) etkisini açıklar mısınız?

6) Öğrencilerinizin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlenmesi için neler yaparsınız?

EK 3 Ölçek Kullanım İzin E-Postası

Gönderen: Indrani KALKAN <indranikalkan@aydin.edu.tr>

Tarih: 5 Nisan 2018 17:33

Konu: RE: İzin Talebi

Alıcı: murat pektaş <pektasenator@gmail.com>

Merhaba Murat Hocam,

Çalışmanızı için "Adolesan Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği'ni" kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim,

Saygılarımla,

Dr. Öğr. Üyesi. Indrani KALKAN

 İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	 İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	Dr. Öğr. Üyesi Indrani KALKAN REKTÖRLÜK SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ Dekan Yardımcısı Desen Asistanı FLORYA HALİT AYDIN YERLEŞKESİ 444 1 428 28102 indranikalkan@aydin.edu.tr	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY Florya / Bahçelievler / Bakırköy Beşiktaş / Büyükçekmece / Kadıköy IAUKAMPUS aydin.edu.tr
--	--	---	--

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Zeynep Gülşah TAMEL
Doğum Tarihi-Yeri : 24.10.1986 / Ankara
Medeni Durumu : Evli
Yabancı Dil : İngilizce
E-posta : adaglsh@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : 2001/2004 Cebeci Kız Meslek Lisesi
Lisans : 2005/2009 Selçuk Üniversitesi Aile Ekonomisi ve Beslenme
Öğretmenliği

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu / Afyonkarahisar 2010 – 2012
İş Yeri : 23 Ağustos Ortaokulu / Kastamonu 2012 – 2017
İş Yeri : Duruçay Ortaokulu / Kastamonu 2017 – (Halen)